

Kadernota 2020

Voorwoord

Het doel van de kadernota is om u in staat te stellen u, voorafgaand aan de begrotingsvoorbereiding, uit te spreken over de verwachtingen die u heeft en de kaders die u aan ons wilt meegeven voor de concept-begroting 2020-2023. U kunt daarbij aangeven welke zaken u, gegeven de maatschappelijke context en opgaven, graag verwerkt wilt zien in begrotingsvoorstellen en met welke belangrijke inhoudelijke en financiële uitgangspunten wij daarbij rekening moeten houden. Uiteraard tegen de achtergrond van de strategische koers van de stad en de organisatie voor de komende jaren.

Een kadernota behoeft, anders dan een begroting, meerjarig in financiële zin (nog) niet sluitend te zijn. Wel dient er uiteraard een reëel inhoudelijk en financieel perspectief te worden vastgesteld op basis waarvan wij u in het najaar een sluitende begroting kunnen presenteren. Wij nodigen u uit om, tegen de achtergrond van de inhoud van deze kadernota en de eerder gepresenteerde omgevingsanalyse, uw wensen en bedenkingen kenbaar te maken.

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	1
Inhoudsopgave.....	2
Hoofdpijnen.....	3
Kaders per programma.....	14
Programma 1 Gezond en actief Venlo.....	16
Programma 2 Leefbaar Venlo.....	21
Programma 3 Grenzeloos Venlo.....	24
Programma 4 Welvarend Venlo.....	27
Programma 5 Centrumstad Venlo.....	30
Programma 6 Circulaire en duurzame hoofdstad.....	35
Paragraaf Bedrijfsvoering.....	41
Budgettaire context.....	44
Risico's teamplannen.....	52

Hoofdpijnen

Hoofdpijnen kadernota 2020

Het gaat beter met Venlo. De economie draait al een aantal jaren in een steeds hogere versnelling en steeds meer inwoners vinden betaald werk. Van minder groei aan bijstandsuitkeringen hebben we de omslag gezien naar minder uitkeringen, er wordt weer grond verkocht in Q4 en Maaswaard en nieuwe bouwinitiatieven liggen in het verschiet. We hebben aangegeven te willen focussen op de uitvoering van plannen, op klantvriendelijkheid, een effectieve organisatie, op budgettair evenwicht en op een gezond financieel fundament voor de jaren en initiatieven die nog voor ons liggen. Dat perspectief lijkt dichterbij te komen.

Nieuwe bedrijven hebben het afgelopen jaar opnieuw de weg gevonden naar Venlo. En dus ook nieuwe werkgelegenheid. Zoals met u afgesproken, meten wij permanent de in- en uitstroom van bijstandsgerechtigden. Belangrijk, want Venlo is door het rijk financieel gekort met €2,8 miljoen in 2019, welke door een netto-uitstroom van circa 200 bijstandsgerechtigden zal moeten worden gerealiseerd. Vooralsnog lijken we hier op koers te liggen.

Dat is mooi, voor 2020 lijkt behoedzaamheid echter nog steeds het devies. Zoals aangegeven in de omgevingsanalyse lijkt de periode van hoogconjunctuur achter de rug en krijgen we in 2020 te maken met enige economische tegenwind. Onzekerheden zoals rondom de gevolgen van een mogelijke Brexit, maar van de economische vertraging in Duitsland en de begrotingsproblemen in Italië, werpen hun schaduw vooruit.

De economische groei lijkt daarmee over haar hoogtepunt heen te zijn. De Europese obligatiemarkt lijkt inmiddels een recessie in te prijzen, kapitaalmarktrentes staan opnieuw onder druk. Weliswaar vinden steeds meer inwoners betaald werk, nog steeds staat een grote groep inwoners aan de kant. Hoe zit dat nu, vroeg u zich af, met het 'Aanvalsplan Venlo Werkt'. We hebben de afgelopen jaren stevig geïnvesteerd in de economische ontwikkeling van Venlo en in de versteviging van de verbinding tussen Greenport Venlo en de ontwikkeling van de Brightlandscampus. En met resultaat!

Dit (nog) gunstige economisch klimaat biedt ons ook een kans om ons tegen een redelijke prijs van het niet-strategisch vastgoed en gronden te ontdoen. Daar wordt door de organisatie op dit moment prioriteit aan gegeven.

U vroeg aandacht voor de verbreding van de basis van onze regionale economie. Wij bekijken hoe wij binnen het economisch beleid hieraan gevolg kunnen geven. Een actualisatie van het stedelijk economisch beleid is in voorbereiding. U wordt daarover door ons nog nader geïnformeerd.

In dit verband vestigde u ook uw aandacht op de gestaag groeiende groep 'Nieuwe Limburgers', met name uit Polen afkomstige, arbeidsmigranten die zich in Venlo vestigen. Belangrijk voor onze economie en potentieel ook een waardevolle verrijking van onze Venlose gemeenschap. Omdat er ook gezinsvorming plaats vindt, vroeg u aandacht voor de mogelijkheden tot integratie en de behoefte aan woonruimte voor korte én voor langere duur.

Zoals u weet wordt daar in regionaal verband aan gewerkt. Binnenkort ontvangt u van ons een beleidskader huisvesting arbeidsmigranten. Dat betekent overigens dat we ook, zoals u vroeg, aandacht besteden aan het evenwicht in het woningaanbod. Noodzakelijk voor de huisvesting van de groeiende groep ouderen en betaalbare huisvesting voor starters. Daarnaast bekijken we, in vervolg op uw vraag wat we mogen verlangen van deze nieuwkomers, welke mogelijkheden we hebben om hun integratie binnen onze gemeenschap te stimuleren.

In onze regio wordt goed samengewerkt. Gezamenlijk met onze buurgemeenten wordt toegewerkt naar een regionale investeringsagenda waarin we onze opgaven hebben vertaald naar concrete activiteiten en projecten die wij gezamenlijk de komende jaren, samen met provincie, rijk en maatschappelijke partners willen oppakken. In het najaar voltooien we als gemeenten gezamenlijk het actualisatieproces van de regionale strategische visie.

Natuurlijk is fijn te kunnen vaststellen dat we in Venlo financieel weer op orde lijken te komen, het op orde houden blijft nog een stevige opgave. Met een korting op het budget voor bijstandsuitkeringen (BUIG), te verwachten herverdeel-effecten op de middelen voor maatschappelijke opvang en beschermd wonen, onzekerheden over de ontwikkeling van de uitgaven voor jeugdzorg en oplopende bouwkosten blijft er nog voldoende over om ons druk over te maken.

Met de kadernota geeft u ons de kaders mee, inhoudelijk en financieel, om voor u een meerjarenbegroting voor te bereiden die goed aansluit bij de externe ontwikkelingen en rekening houdt met uw wensen, zorgen en verlangens. De inhoud van het door u op 21 maart jl. gevoerde richtingendebat, de opdrachten en uiteraard de afspraken uit het coalitieakkoord zijn daarbij voor ons leidend.

In het coalitieakkoord hebben de collegepartijen met elkaar afgesproken de inwoners beter dan in het verleden te betrekken bij datgene wat er in onze gemeente gebeurt. Dat lijkt, getuige de vertrouwenscijfers uit de stadspeiling, ook hard nodig. En dat niet alleen, ook het op orde brengen van de gemeentefinanciën, met behoud van passende zorg en ambities op het gebied van leefbaarheid, duurzaamheid, werk en armoedebestrijding zijn speerpunten uit het coalitieakkoord.

Daarmee willen wij een college zijn dat, in gesprek met onze inwoners en partners, plannen tot uitvoer brengt, zaken afmaakt en tot resultaten komt. Dat is de koers die de coalitiepartijen met elkaar voor vier jaar zijn aangegaan en waarvoor wij bestuurlijk lijnen hebben uitgezet. De basis moet op orde, de organisatie in balans. Die aandacht voor de samenleving is uiteraard evident, maar zeker niet exclusief voor het programma 'Gezond en Actief', maar is het bindmiddel tussen alle programma's.

In de omgevingsanalyse heeft u kennis kunnen nemen van de voor Venlo en de organisatie belangrijkste ontwikkelingen. Tijdens het consulterend debat in uw raad, het zogenaamde richtingendebat, heeft u aangegeven welk belang u aan deze ontwikkelingen hecht en welke duiding u hieraan wenst te geven in opmaat naar de kadernota en naar de begroting.

Het gaat beter met Venlo. Daar hadden we het bij kunnen laten, maar onze stad is natuurlijk nooit af. Dat werd door verschillende fracties, met wisselend woordgebruik en wisselende kwalificaties, dan ook aangegeven. Wij hebben, indachtig uw opgaven om 'af te maken waar we aan zijn begonnen', het afgelopen jaar veel energie gestoken in het afmaken van bestaande projecten en plannen. Na een paar lastige jaren lijkt er aan het einde van de huidige bestuursperiode weer ruimte te ontstaan voor nieuwe initiatieven en voor nieuwe plannen.

Samen Venlo veranderen is het devies van de coalitie die afgelopen jaar haar verantwoordelijkheid voor het stadsbestuur nam. De gemeente Venlo liep op dat moment langs de spreekwoordelijke rand van de afgrond, zowel wat betreft de financiële positie als wat betreft het vertrouwen van de inwoners. We stonden er, ondanks de opbloeiende economie, in Venlo in velerlei opzicht niet goed voor. Met de provincie Limburg hebben we goede afspraken gemaakt over een aantal projecten en risico's om zo de druk op de begroting en het vermogen te verlichten. Afspraken, vastgelegd in een door beide partijen ondertekend bestuursakkoord.

Daarnaast hebben wij samen met u lastige, inhoudelijke keuzes moeten maken. Keuzes die de begroting weer in het juiste spoor moeten trekken, maar ook de

expliciete keuze om samen met onze inwoners in gesprek te gaan over de zaken die hen dagelijks bezig houdt en de zorgen die zij hebben over hun toekomst. De samenlevingsagenda die we samen met hen maken is de uitkomst van dit proces of misschien zelfs het proces zelf, zeker niet de start ervan. Verschillende fracties hebben aangegeven ongeduldig te zijn en uit te zien naar het concrete resultaat.

Dat ongeduld herkennen wij, zeker, maar de in de afgelopen jaren uit elkaar gegroeide relatie tussen bestuur en inwoners laat zich niet met een paar goede gesprekken en een agenda herstellen. Zo eenvoudig is dat niet. En ook de vertaalslag van al die gesprekken naar een agenda voor de Venlose gemeenschap is meer dan een lange verlanglijst aan onvervulde, individuele verlangens. U heeft terecht gevraagd om beleid, dat volgt. De vraag om meer visie wat dit betreft herkennen wij echter niet. Die is helder. Niet alleen over de inwoners, maar eerst en vooral met inwoners. Voor een nadere toelichting verwijzen wij u graag naar het programma Leefbaar Venlo, zoals u dat in deze kadernota aantreft.

In de analyse werd uitgebreid stil gestaan bij de verschillen in leefbaarheid en in de ontwikkeling daarvan in de afzonderlijke wijken, kernen en buurten van Venlo. Twee instrumenten worden daarvoor door ons gehanteerd. Enerzijds maken wij al een aantal jaren gebruik van de Leefbaarometer die door het rijk, in samenwerking met een aantal gemeenten, is ontwikkeld en die de ontwikkeling van de leefbaarheid weergeeft. Daarnaast heeft de gemeente Venlo het afgelopen jaar een eigen wijkmonitor ontwikkeld die wat gedetailleerder van opzet is. En hoewel het algemene beeld goed overeenkomt, verschillen beide instrumenten iets in de beoordeling van wijken, met name van de wijken die onder druk staan of in de toekomst komen te staan.

U gaf aan dat er in onze gemeente stevige uitdagingen liggen op het gebied van laaggeletterdheid en eenzaamheid. Zoals u weet heeft de prioriteit de afgelopen jaren gelegen bij het financieel weer in balans komen in het sociaal domein. Dat wil daarmee overigens niet zeggen dat we geen aandacht hebben gegeven en middelen inzetten op deze twee belangrijke onderwerpen. Zo hebben wij onder andere bijgedragen aan projecten op dit terrein, waaronder bijvoorbeeld het Taalhuis.

Nadat wij dit jaar ons huishoudboekje op orde hebben gebracht verwachten wij daaraan in 2020 en de jaren erna opnieuw in financiële zin aandacht aan te kunnen schenken. Aandacht zullen we ook moeten schenken aan de door u gewenste herijking van het subsidie-instrumentarium en de bezuinigingen die door u in de begroting zijn opgenomen.

Wij hebben, indachtig uw inbreng tijdens de oordeelsvormende vergadering over de betreffende raadsnotitie, de herijkingsopdracht verbreed tot alle subsidies, niet enkel de subsidies op verenigingen en op het Kunstencentrum. Op basis van de door ons aan u aangereikte startnotitie en het door u gevoerde debat in uw oordeelsvormende raadsvergadering informeren wij u (door middel van een raadsinformatiebrief) -gelijktijdig- met deze kadernota over het vervolgproces. In deze raadsinformatiebrief hebben wij een -door ons gekozen- voorkeursscenario opgenomen.

Wij geven daarbij de voorkeur aan een combinatie van aanpassingen waarbij in de eerste plaats, op basis van de gemiddelde historische onderuitputting op subsidiesvolumes, de afzonderlijk subsidieplafonds worden verlaagd. Dat betekent dat we voorafgaand aan het begrotingsjaar een (betere) inschatting maken van de te verwachten onderuitputting en deze aframen. Daarnaast willen wij de mogelijkheden bezien om een aantal subsidievoorwaarden verder aan te scherpen en trekken wij alle meerjarensubsidies in. Op basis van deze nieuwe aangescherpte voorwaarden kunnen organisaties vervolgens opnieuw een aanvraag indienen.

Omdat deze fundamentele benadering meer tijd in beslag neemt dan nodig is om het hele bedrag aan bezuinigingen te realiseren, willen wij voor 2020 nog eenmalig een generieke maatregel hanteren ten aanzien van alle subsidies.

Soortgelijke organisaties worden in het vervolgproces door ons uitgenodigd om groepsgewijs in onderling overleg te komen tot een waar mogelijk gedragen, concrete invulling. En tot slot bezien wij de mogelijkheden om door synergievoordelen binnen het gesubsidieerde veld eventueel tot besparingen te komen. De besluitvorming over de concretisering kan dan eveneens gelijktijdig met de begrotingsbehandeling plaats vinden.

Samen Venlo veranderen betekent volgens ons ook onze manier van leven en produceren veranderen. Duurzamer, circulair en met een goed oog voor kwetsbare ecosystemen en natuurwaarden. Venlo is (bestuurlijk en ambtelijk) leidend als het de regionaal energiestrategie (RES) voor Noord- en Midden-Limburg betreft en inderdaad heeft u van ons nog het aangekondigde invoeringsplan tegoed. Dat plan zal u dit jaar bereiken.

Uw complimenten aan de organisatie hebben wij gehoord. Ze zijn terecht, maar de klus is nog niet geklaard. Goed personeel is schaars en de opgave is onverminderd groot. Wij hebben als college, naast verbetering van de financiële positie, een belangrijke prioriteit gelegd bij de verbetering van dienstverlening en de bereikbaarheid.

De basis moet deze bestuursperiode nu echt op orde. Hierbij zijn de ontwikkelingen op het gebied van data gedreven werken en informatisering intern net zo relevant als voor de meer inhoudelijk extern geladen programma's. Voor een goed lopende ambtelijke organisatie is het in de bedrijfsvoering randvoorwaardelijk om de doorontwikkeling van goede monitoring en actuele stuurinformatie door te zetten. De ingezette cultuurverandering zetten wij met kracht voort. Waar het evenwicht tussen beleid en uitvoering erom vraagt dat er meer mensen nodig zijn, zullen wij binnen de mogelijkheden, daaraan gevolg geven. De juiste persoon op de juiste plek is een uitdaging gelet op de verandering in rol en taken van ons als gemeente. Een nog grotere uitdaging is het om hieraan invulling te geven tegen de achtergrond van de door u ingeboekte (de komende jaren oplopende) bezuiniging op de organisatie van €1,2 miljoen. Een bezuiniging die, zoals met u afgesproken, wordt ingevuld tegen de achtergrond van de door u gemaakte (en deels nog te maken) inhoudelijke keuzes.

Per programma hebben wij getracht uw opmerkingen en vragen te vertalen, zowel wat betreft doelstellingen als activiteiten. Deze vertaalslag dient in de eerste plaats te vinden door herschikking van middelen en heroverweging van activiteiten binnen de afzonderlijke programma's zelf. Ook de mogelijkheden om de inzet van middelen van derden hierbij te betrekken dienen te worden onderzocht.

Gegeven de in het coalitie-akkoord opgenomen en met de provincie Limburg (als toezichthouder) gemaakte afspraken biedt de begroting de komende jaren naar verwachting immers geen mogelijkheden om ten laste van de algemene dienst nieuwe uitgaven te doen of verplichtingen aan te gaan, zonder hiervoor expliciet activiteiten te schrappen. Hier gaan we verderop in de tekst nog iets dieper op in.

Een kadernota heeft, anders dan een begroting, meerjarig in financiële zin (nog) niet sluitend te zijn. Wel dient er uiteraard een reëel inhoudelijk kader en financieel perspectief te worden vastgesteld op basis waarvan wij u in het najaar een sluitende begroting kunnen presenteren. Wij nodigen u uit om, tegen de achtergrond van de inhoud van deze kadernota, uw wensen en bedenkingen kenbaar te maken.

Inhoudelijke kaders

Afgezien van het door u aan ons opgegeven huiswerk, waaronder het proces rondom de subsidies, het zwembad of het sportbeleid, leidt het voorafgaande naar onze overtuiging tot de volgende beleidsinhoudelijke kaders die wij willen hanteren bij de voorbereiding van en de afwegingen rondom de begroting 2020-2023.

I. Samenlevingsagenda

Een sterk accent op betrokkenheid, initiatief en (gedeeld) eigenaarschap van én met onze inwoners, permanent en aan de hand van de opbrengsten van de gesprekken die we tot nu toe hebben gevoerd met inwoners.

II. Solidariteit

Indachtig de afspraken die wij hierover in het coalitieakkoord hebben gemaakt een sterk accent op betaald werk en actieve bestrijding van armoede, laaggeletterdheid en uitsluiting.

III. De wijk, het middelpunt van Venlo

Nadrukkelijke aandacht voor versterking van leefbaarheid van wijken en buurten, in brede zin, te beginnen bij de wijken die op basis van de wijkanalyse en leefbaarheidsmonitor de grootste opgave hebben.

IV. Samen, nadrukkelijk met onze maatschappelijke partners

Onze agenda delen met belangrijke partners zoals onze corporaties, de provincie Limburg, maatschappelijke instellingen en het bedrijfsleven

V. Afmaken waar we aan begonnen zijn

In fysieke projecten, de organisatie of in het sociaal domein, met een kritische blik op kosten en risico's. Terughoudendheid ten aanzien van nieuwe, financieel nog niet voorziene initiatieven.

VI. Verbetering publieke dienstverlening en herstel van vertrouwen

In de afgelopen jaren is er, mede als gevolg van de begrotingsdruk, weinig aandacht geweest voor de noodzakelijke verbetering van de dienstverlening aan onze inwoners. Wij menen dat een deel van het gedaalde vertrouwen hiermee verband houdt. Ook in het coalitieakkoord hebben wij dit thema expliciet benoemd.

VII. Spek op de ribben

Kritisch ten aanzien van bovenwettelijke activiteiten, mogelijkheden op besparingen in de bedrijfsvoering en/of reductie en temporisering van (nog niet gerealiseerde) bestuurlijke ambities

Financieel kader en (financiële) spelregels

VIII. Financieel gezond(er)

De door uw raad vastgestelde strategische doelstelling is 'Het hebben van een duurzaam gezonde financiële huishouding'. Bij de start van deze bestuursperiode was de financiële situatie zorgelijk en complex. Deze situatie is bevestigd

door de provinciaal toezichthouder, de accountant en de auditcommissie van de gemeenteraad. De aanpak van de zorgelijke financiële positie, de verbetering en concretisering hiervan is deze coalitieperiode een speerpunt. Een speerpunt waarbij vorm en inhoud wordt gegeven aan maatregelen om te komen tot een duurzaam gezonde financiële huishouding.

Op basis van de door u vastgestelde uitgangspunten en de in maatschappelijke zin lastige bezuinigingsmaatregelen bij de begroting 2019 – 2022 is onze verwachting dat we het dieptepunt hebben aangetikt, waarbij een 'voorzichtige' trend naar boven wordt ingezet. De begroting is de start, het daadwerkelijk effectueren van de in gang gezette maatregelen is het vervolg. Een begroting met substantiële bezuinigingen en uitdagingen zoals een vermindering van de uitgaven in het sociaal domein met nog eens € 10 miljoen t.o.v. 2018 en een ambitie voor wat betreft een daling op de uitgaven uitkeringsgerechtigden ad € 2,8 miljoen. Verbetering van de financiële positie treedt pas op indien we er ook daadwerkelijk in slagen voornemens om te zetten in harde resultaten. De uitkomsten van het concept van de jaarrekening 2018, inclusief een incidentele meevaller van € 21,7 miljoen uit het Fonds tekortgemeenten Sociaal Domein, geeft in die zin vertrouwen voor wat betreft de effectiviteit van de ingezette koers.

In de recent gepresenteerde omgevingsanalyse zijn ontwikkelingen geschetst die van grote invloed kunnen zijn op het totaal van de financiële positie. Het is belangrijk om voldoende 'spek' op de ribben te hebben om op de middellange termijn deze ontwikkelingen het hoofd te kunnen bieden (voorbeelden zijn de Brexit, economische ontwikkelingen, evaluatie en herijking verdeelmodellen gemeentefonds, energietransitie, klimaatadaptatie, omgevingswet etc.). De afboekingen op de grondexploitaties en de tekorten in het sociaal domein van de afgelopen jaren zijn voor ons belangrijke leerpunten, in die zin dat in een relatief kort tijdsbestek van 10 jaar een groot deel van het vermogen (€ 80 miljoen) kan 'verdampen'. En dat vanuit het perspectief dat de laatste jaren sprake is geweest van economische groei en voorspoed.

De ingezette koers voor wat betreft de verbetering van de financiële positie blijft voor ons onverminderd van kracht. Zoals weergegeven in het coalitieakkoord zal er eind 2019 geëvalueerd worden of de maatregelen en de ingezette koers voldoende effectief zijn en/of er nadere aanscherpingen nodig zijn. De evaluatie kan vervolgens als input gebruikt worden voor wat betreft de kadernota 2021 en begroting 2021-2024.

De volgende kaders zijn uitgangspunt voor de begroting 2020-2023:

- Een meerjarig realistisch sluitende begroting waarbij de structurele lasten minimaal gedekt worden door structurele baten;

- Het minimaal voldoen aan de door de raad vastgestelde streefwaarden van de ratio weerstandsvermogen $\geq 1,0$ **én** de solvabiliteitsratio $\geq 20\%$. Het gaat hierbij om *gerealiseerde* ratio's gebaseerd op de streefwaarden zoals opgenomen in de financiële verordening;
- De in de begroting 2019 – 2022 vastgestelde toevoegingen aan het (weerstands)vermogen blijven onverkort gehandhaafd;
- De begroting 2020 – 2023 dient de toets van het provinciaal toezicht te doorstaan.

(financiële) spelregels

Op basis van het coalitieakkoord, de vorig jaar ingezette koers en in het bestuursakkoord gemaakte afspraken met de provincie, stellen wij voor de volgende (financiële) spelregels te hanteren:

- Alle (structurele en incidentele) **voordelen** aan zowel de lasten- als de batenkant worden toegevoegd aan de algemene middelen i.c. het (weerstands)vermogen. Het gaat om voordelen die het gevolg zijn van bestaand beleid. Voordelen die optreden als gevolg van concrete (bij)sturing worden ingezet voor de integrale afweging.
- **Nieuw beleid** wordt enkel opgesteld door vervanging van **oud beleid** waarbij het geld van het oude beleid vrijvalt voor uitvoering van het nieuwe beleid. De **beantwoording van de volgende 6 W – vragen** wordt hierbij als hulpmiddel gebruikt
  - *Wat willen we bereiken?;*
  - *Wat gaan we ervoor doen?*
  - *Wat gaat het kosten?*
  - *Wie gaat het betalen en hoe?*
  - *Waarom doen we het?*
  - *Wat als we het niet doen?*
- Aanvullend beleid kan pas worden ingezet bij **daadwerkelijke realisering** van de **ombuigingsmaatregel**;
- Tijdig anticiperen op (niet voorziene) financiële implicaties door tijdig en concreet bijsturen door het treffen van (beleidsinhoudelijke) maatregelen. **Tegenvallers binnen het budget – programmalijn, programma.** De mogelijkheden zijn niet voor alle programma's gelijk. Als laatste escalatieladder vindt bijsturing plaats op concernniveau bij de integrale afweging;
- Bij de **kadernota 2021** e.v. **evalueren** van de **geformuleerde doelstellingen en hun effect**, zowel financieel als op de maatschappelijke doelen en toepassing van de geformuleerde spelregels om te komen tot een verbeterde financiële positie;

- **Verwerving derde geldstromen** als onderdeel van de financiële strategie. Middelen van derde geldstromen worden eerst ingezet, voor zover mogelijk, voor projecten en activiteiten die al in de begroting zijn voorzien. De vrijvallende middelen worden toegevoegd aan de algemene middelen. Alleen wanneer dit niet mogelijk blijkt te zijn, kunnen middelen derde geldstromen pas ingezet worden ter bekostiging van nieuwe ambities;
- **Maximaal** inzetten op **sturing** van het **risicoprofiel**;
- Wij werken met **concrete** maatregelen, geen taakstellingen;
- In de P&C instrumenten wordt inzicht gegeven in de ontwikkelingen van reserves, vermogen, investeringskredieten, majeure projecten;
- Verbeteren **risicomanagement** en beheersinstrumentarium.

Strakke sturing, het voeren van een stringent begrotingsbeleid en toepassing van de door u vastgestelde ‘spelregels’ blijven randvoorwaardelijk om binnen de door u vastgestelde financiële kaders te blijven. Een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de organisatie, ons college en uw raad.

Toezicht Provincie Limburg

De Provincie Limburg heeft in hun schrijven van 13 december 2018 geconcludeerd dat de gemeente Venlo voor 2019 in aanmerking blijft komen voor repressief toezicht (dit is het standaard toezicht dat elke gemeente onder normale omstandigheden heeft)¹. Hoewel de kadernota betrekking heeft op 2020 en verder zijn wij van mening dat het goed is om de opmerkingen en de context van deze brief te betrekken bij de behandeling van deze kadernota.

De Provincie is van mening dat er sprake is van een consistent beleid en dat er hard gewerkt is aan het terugdringen van de tekorten in het sociaal domein. De Provincie noemt het inbouwen van behoudende scenario’s als een positief element maar geeft ook aan dat er sprake is van heel forse bezuinigingen en ombuigingen. Moeilijke keuzes zijn niet geschuwd en het verbeteren van de solvabiliteitsratio krijgt veel aandacht. De Provincie besteedt uitgebreid aandacht aan de financiële spelregels en aanscherpingen van de doelstellingen voor wat betreft de financiële positie. Geconcludeerd kan worden dat de Provincie het door u ingezette beleid en aanpak van de verbetering van de financiële positie onderschrijft en in positieve zin heeft beoordeeld.

De Provincie is van mening dat het nog altijd gaat om een begroting die op ‘papier’ is vastgesteld. Essentieel voor de Provincie blijft het tijdig anticiperen op de realisatie van de opgevoerde structurele maatregelen. De Provincie zal

---

¹ Brief aan de gemeenteraad van 13 december 2018 kenmerk: 2018/85460

nadrukkelijk blijven monitoren of de forse en ingrijpende bezuinigingen en ombuigingen alsmede de aangescherpte financiële spelregels het gewenste resultaat (blijven) opleveren. Dit zal uiteindelijk moeten blijken uit een doorgroeiend (weerstands)vermogen en een begroting en meerjarenraming met structurele overschotten. Het jaar 2020 is een enerverend jaar om de plannen te realiseren en te kunnen voldoen aan het gewekte vertrouwen.

Op basis van de uitkomsten van de concept jaarrekening 2018 inclusief de éénmalige ontwikkelingen zoals de uitkering uit het Fonds tekortgemeenten sociaal domein, is onze verwachting dat wij keurig in lijn lopen met de gewekte verwachtingen en gemaakte afspraken met de provincie.

Bestuurlijk Afsprakenkader Provincie Limburg

Oktober 2018 is het Bestuurlijk Afsprakenkader met de Provincie Limburg gesloten. Dit afsprakenkader bevat een viertal majeure projecten alsmede enkele relevante beleidsdossiers. De Provincie heeft zich hierbij uitgesproken Venlo de helpende hand te bieden en dan met name gericht op het verminderen van risico's in een viertal projecten. Dit mede in de context van de noodzakelijke versterking van de financiële positie van Venlo. De consistente toepassing van de (financiële) spelregels en de verbetering van de financiële positie zijn als randvoorwaarde opgenomen.

Financieel verdiepingsonderzoek provincie Limburg

De Provincie Limburg voert één keer per vier jaar een verdiepingsonderzoek bij gemeenten uit. Op basis van de uitkomsten van het onderzoek, dat in een rapport wordt vastgelegd, besluit de Provincie of de gemeente voor vier jaar repressief toezicht kan krijgen. Repressief toezicht is het standaard toezicht dat elke gemeente onder normale omstandigheden heeft. Het financieel verdiepingsonderzoek wordt in 2019 uitgevoerd voor de periode 2019 – 2022. De verwachting is dat de provincie rond het zomerreces (juli 2019) het financieel verdiepingsonderzoek heeft afgerond. De uitkomsten van het onderzoek kunnen van invloed zijn op de uitwerking van de begroting 2020 – 2023. Uitgangspunt en doelstelling blijft dat wij blijven vallen onder het standaard begrotingstoezicht i.c. repressief toezicht.

Kaders per programma

Algemeen

Naast de (kaders op) hoofdlijnen zoals die beschreven zijn in het vorige hoofdstuk treft u in dit hoofdstuk per programma de ambitie en opgave en per programmalijn de relevante ontwikkelingen aan wat betreft de maatschappelijke context en wet- en regelgeving. In het verlengde daarvan vindt u hier de door ons voorgenomen beleids- en productontwikkeling en de belangrijkste zaken die naar onze mening een plaats verdienen in de conceptbegroting 2020-2023 en derhalve van u om een uitspraak vragen. Materieel is hierbij sprake van de bestuurlijke 'bestelling' welke moet leiden tot een door u gedragen programmabegroting.

Verbindingen tussen programma's

Net zoals de belangrijkste stedelijke opgaven in de praktijk ondeelbaar zijn, zo kennen ook onze programma's een grote onderlinge inhoudelijke samenhang. We hebben overwogen om deze samenhang per programma te benoemen, maar hebben daar vanaf gezien gelet op het grote aantal dubbelingen die er, juist vanwege de sterke onderlinge samenhang, zijn. We volstaan derhalve met een aantal opmerkingen in deze paragraaf.

Venlo kent twee bijzondere, thematische programma's die, afgezien van hun eigenstandige ambitie, een facet of een 'kwaliteit' benadrukken van de andere vier programma's. Dit zijn de programma's 'Grenzeloos Venlo' en 'Circulaire en duurzame hoofdstad'. Het zijn programma's die invulling trachten te geven aan de ambitie om de opgaven in de andere vier programma's een gemeenteverstijgende, zelfs internationale dimensie te geven (met een bijzonder accent op Duitsland) of door middel van de andere programma's invulling te geven aan onze circulaire en (boven-)lokale klimaatambities.

Het in middelen gemeten omvangrijkste programma, 'Gezond en actief Venlo', waarin de belangrijkste sociaal-maatschappelijke opgaven van Venlo zijn ondergebracht, kent een sterke samenhang met het programma 'Leefbaar Venlo' waar het de geografische spreiding van accommodaties betreft of activiteiten zoals beschermd wonen, veiligheid, toezicht en handhaving. Maar uiteraard kennen ook de programma's 'Welvarend Venlo' en 'Gezond en actief Venlo' een sterke binding waar het aantrekken van werkgelegenheid betreft en de noodzakelijke match tussen de vraag- en aanbodzijde van de arbeidsmarkt.

Evident is de inhoudelijke relatie van het gebiedsprogramma 'Centrumstad Venlo' met 'Welvarend Venlo'. Daar waar het laatstgenoemde programma tracht om invulling te geven aan de randvoorwaarden voor een gezonde economische ontwikkeling, inclusief het vestigingsklimaat, zo legt 'Centrumstad Venlo' het accent op de ontwikkeling van onze binnenstad tot het kloppende bestuurlijk, cultureel en economisch hart van de regio, maar ook als gebied waar gewoond en gestudeerd wordt. In die zin raakt het ook aan de opgaven uit 'Leefbaar Venlo'.

De verbetering van de directe woon- en leefomgeving van onze inwoners en de gemeentelijke dienstverlening is de ambitie van het programma 'Leefbaar Venlo'. Een gemeentelijke organisatie die dienstbaar is en aandacht geeft aan een schoon, heel en veilige omgeving waarin al de eerder genoemde programma's en hun activiteiten tot hun recht kunnen komen.

Programma 1 Gezond en actief Venlo

Algemeen

Het programma 'Gezond en actief Venlo' gaat over vrijwel alle inwoners van onze gemeente en is een omvangrijk programma met een groot aantal wettelijke taken in combinatie met lokale en regionale ambities.

Het hoofddoel is het bieden van **passende ondersteuning aan inwoners** bij een **duurzaam financieel evenwicht**. Ondersteuning op met name het vlak van onderwijs, participatie, jeugd, Wmo en sport. Dit komt terug in de 4 programmalijnen die een sterke verbinding met elkaar hebben. Zo zorgt de programmalijn Ontplooiing ervoor dat iedereen zich voldoende kan ontwikkelen, met name door onderwijs. Met de programmalijn Gezond en vitaal wordt iedereen de mogelijkheid geboden om voldoende te bewegen, te sporten en andere activiteiten te ondernemen die bijdragen aan een positieve gezondheid. De programmalijnen Meedoen en Zelfredzaamheid bieden, waar echt nodig, ondersteuning zodat iedereen binnen zijn of haar mogelijkheden mee kan doen en een bijdrage kan leveren aan de samenleving. Een integrale aanpak van deze ondersteuning is daarbij cruciaal.

Belangrijk bij deze 4 programmalijnen is dat de beweging naar zo min mogelijk individuele ondersteuning wordt gerealiseerd. Een beweging naar meer gebruik van algemene voorzieningen en minder maatwerk. Een sterke sociale basis is hierbij echt belangrijk.

Voor het gehele programma blijft het duurzaam financieel evenwicht een cruciaal aandachtspunt. De financiële tekorten in het sociaal domein zijn grotendeels teruggebracht. Door goed te sturen op de bedrijfsvoering, processen, financiën en wijze van inkoop is er meer grip op de inzet van middelen om een duurzaam financieel evenwicht te bereiken en te behouden. Dit duurzaam financieel evenwicht blijft van groot belang in combinatie met het sturen op innovatie, professionalisering en kwaliteit.

Dit programma sluit aan bij zowel de strategische visie Venlo 2030, de Sociale Structuurvisie Venlo 2022, als de beleidsplannen 'Een bijzondere tijd' en 'Sociale basis'

Het programma kent drie belangrijke aandachtspunten:

1. De toekomst van de gemeentelijke zwemvoorziening, (programmalijn Gezond en Vitaal);

2. De sportvisie, sportaccommodatievisie en een sporttarievennota, (programmaliijn Gezond en Vitaal);
3. Het implementeren van nieuw armoedebeleid, (programmaliijn Meedoen).

Aanvullend hierop kent het programma nog een aantal opgaven.

1. Eén participatie-brede en integrale aanpak voor de inwoner van Venlo
2. Evaluatie gemeenschapsaccommodaties
3. Doordecentralisaties beschermd wonen en maatschappelijke opvang (vanaf 2021)
4. Uitvoering van majeure aanbestedingen als jeugd, Wmo en Sociale Basis.

Deze worden in de programmaliijnen nader toegelicht

Programmaliijn Gezond en Vitaal

Het versterken van de positieve gezondheid van onze inwoners is het doel van deze programmaliijn.

Dit versterken doen we met name door uitvoering te geven aan:

- het lokale gezondheidsbeleid en in dit kader ook deelname aan het nationale preventieakkoord;
- de sportvisie venlo.fit;
- de sportaccommodatievisie.

Thema's als bijvoorbeeld een leven lang fit, stoppen met roken, jongeren op gezond gewicht, mentale fitheid en het bestrijden van eenzaamheid zijn binnen deze programmaliijn een belangrijk aandachtspunt. Naast sportieve activiteiten is deelname aan culturele activiteiten hierbij ook erg belangrijk.

Geprioriteerde thema's binnen deze programmaliijn zijn:

1. De toekomst van de gemeentelijke zwemvoorziening. Bij de begrotingsbehandeling is besloten om het zwembad met ingang van 2020 te sluiten en een onderzoek te doen naar de toekomst van de gemeentelijke zwemvoorziening. Dit onderzoek is reeds uitgevoerd en hierbij zijn de scenario's sluiten, forse renovatie en nieuwbouw (diverse varianten) onderzocht. Een combinatie van nieuwbouw als toekomstperspectief en vooralsnog het huidige zwembad openhouden lijkt de meest logische keuze, uiteraard mits Venlo een zwemvoorziening wil behouden. De variant renovatie is fors duurder dan nieuwbouw en daarmee zowel qua uitstraling

als kosten onaantrekkelijk. De integrale (financiële) afweging volgt bij de programmabegroting waarna dit besluit ten uitvoer zal worden gebracht.

2. De sportvisie, sportaccommodatievisie en een sporttarievennota:

De Venlo.fit sportvisie 2030 en de sportaccommodatievisie 2030 worden voorgelegd aan de gemeenteraad en dienen daarna geïmplementeerd te worden. Drie onderdelen hierin zijn cruciaal:

- De basisvoorzieningen hockey op sportpark Vrijenbroek moeten worden aangepast om te kunnen voorzien aan de beoogde samenwerking tussen de hockeyverenigingen (voornemen 2020-2021). Deze beoogde samenwerking is mede een aanjager om beweging te brengen in de uitvoering van het sportaccommodatiebeleid.
- Voorbereiding van de doorontwikkeling van sportieve omgeving Bakenbos zal bovendien prioriteit hebben in 2020. Dit betreft de vervanging van sporthal Gulick.
- De nota sporttarieven gemeente Venlo 2020 krijgt conform besluitvorming door uw raad vanaf 2020 gestalte. Deze hangt sterk samen met de herijking van de subsidies, welk prioritair dossier ook met de kadernota zal worden voorgelegd.

Zowel een nieuwe zwemvoorziening (tenzij wordt vastgehouden aan sluiting) als de sportaccommodatievisie hebben financiële consequenties voor de programmabegroting 2020. Voor wat betreft nieuwbouw zal een plan binnen de begroting moeten passen. Tevens zal voor een eventuele nieuwe zwemvoorziening een locatiekeuze gemaakt moeten worden. Hiervoor zijn drie locaties (FHK, 3 dec singel, Hagerhof) onderzocht, zowel planologisch als economisch. Planologisch kennen ze alle drie voor- en nadelen, financieel zijn de huidige locatie en Hagerhof vergelijkbaar en vraagt FHK een fors hogere investering.

Programmalijn Meedoen

Het hoofddoel van deze programmalijn is het naar vermogen actief deelnemen aan de maatschappij en het naar vermogen voorzien in eigen inkomen. Daar waar betaald werk nog een stap te ver is, spelen algemene voorzieningen een grote rol. Dit wordt als een opdracht voor de algemene voorzieningen opgepakt. Naast de algemene voorzieningen en het algemeen maatschappelijk werk, denken we ook aan de Open inloop en mogelijke vormen van individuele begeleiding. We onderzoeken tevens hoe we de preventie en bemoeizorg vanaf 2021 hierin kunnen laten landen.

Inmiddels is een duidelijke kanteling zichtbaar in de ontwikkeling van ons bijstandsbestand. Deze ontwikkeling heeft een positief effect op de uitgaven BUIG

(de uitkering die Venlo ontvangt voor uitgaven aan bijstandsuitkeringen). Tegelijkertijd dalen ook de BUIG inkomsten, hetgeen betekent dat de druk op het BUIG budget groot blijft. Hierdoor blijft het ook van groot belang dat we veel aandacht houden voor de uitstroom uit de bijstand.

Geprioriteerd thema binnen deze programmalijn:

1. Het implementeren van nieuw armoedebeleid:
De integrale aanpak gericht op het voorkomen van armoede en schulden is in december 2018 vastgesteld. Hierin wordt meer ingezet op het vergroten van de zelfredzaamheid en voorkomen dat mensen (opnieuw) in een armoede- of schuldensituatie terecht komen. Deze aanpak dient verder geïmplementeerd en uitgevoerd te worden.

Opgave participatie-brede en integrale aanpak

Eerder is gekozen om WAA om te vormen naar een detachingsorganisatie en KanDoen te starten als ontwikkel- en werkplek in de wijk. Nu is het moment gekomen voor de volgende stap om de Wsw uitvoering en de uitvoering van de gemeente om inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt te ontwikkelen dichter bij elkaar te brengen. Dit wordt mogelijk door de uitvoering van de businesscase Werken en Ontwikkelen inclusief de doorontwikkeling van de WAA, de ontwikkeling binnen de teams Rechtmatigheid sociaal domein en Werk en de ontwikkeling KanDoen. Deze opgaven worden verbonden in één ontwikkeltraject met als doel te komen tot één participatie-brede en integrale aanpak voor de inwoner van Venlo

Vooralsnog is het niet de verwachting dat deze opgaven een extra investeringsvraag gaan opleveren bij de programmabegroting.

Programmalijn Ontplooiing

Het doel van deze programmalijn is dat iedereen werkt aan zijn eigen ontplooiing, waarbij uiteraard bij onze jeugdige inwoners ook een verantwoordelijkheid voor ouders en verzorgers ligt.

Als gemeente faciliteren we vooral op het vlak van voorzieningen (onderwijshuisvesting, bewegingsonderwijs), subsidies (peuteropvang, VVE, Schakelklassen), laaggeletterdheid, leerplicht, RMC en leerlingenvervoer.

Het project MFA op den Berg is een opgave die hoofdzakelijk binnen deze programmalijn (onderwijshuisvesting, kinderopvang en bewegingsonderwijs) speelt. Dit project loopt al jarenlang en onlangs is gebleken dat er onvoldoende (financieel) draagvlak is bij de partners waardoor dit project als nieuwbouwproject

gaat stoppen. Bekeken moet worden hoe het niet voorzetten van het project MFA Op den Berg in de huidige vorm en het onderzoeksproject naar mogelijke alternatieven wordt opgevangen.

Deze programmalijn kent geen prioritaire opgaven. De verwachting is dat binnen deze programmalijn de resterende opgaven MFA op den Berg mogelijk een extra investeringsvraag gaat opleveren.

Programmalijn Zelfredzaamheid

Het doel van deze programmalijn is dat iedereen naar vermogen voor zichzelf en elkaar zorgt en dat waar nodig passende ondersteuning wordt geboden. Deze programmalijn is veruit de meest omvangrijke programmalijn en omvat zowel de Jeugdwet als de WMO.

De integrale toegang via de sociale wijkteams wordt verder geoptimaliseerd tot individueel maatwerk/individuele voorzieningen in zorg en ondersteuning.

Vanaf 2021 wordt voor een aantal onderdelen van de Wmo een nieuw verdeelmodel ingevoerd. De doordecentralisaties van beschermd wonen en maatschappelijke opvang en de invoering van Wet verplichte geestelijk gezondheidszorg, waar de aanpak personen met verward gedrag onderdeel van uitmaakt, zullen doorwerking hebben in 2020. In 2019 zal daarnaast een evaluatie van de gemeenschapsaccommodaties plaatsvinden, welke uitwerking zal hebben in 2020.

Op dit moment is nog onvoldoende bekend welke financiële consequenties de doordecentralisaties in 2021 gaan hebben. Voor wat betreft de evaluatie gemeenschapsaccommodaties is het uitgangspunt dat deze geen extra investeringsvraag gaat opleveren.

Programma 2 Leefbaar Venlo

Algemeen

Het programma Leefbaar Venlo is een breed geformuleerd programma waarin een grote variëteit aan producten, diensten en projecten is ondergebracht. Deze raken veelal direct de leefwereld van de inwoners. Centrale thema's zijn: dienstbaar, schoon, heel en veilig. Het betreft een veelheid aan begrotingsposten die losse items lijken te zijn, maar voor de mensen in Venlo als één groot geheel voelen. Dat vraagt ambtelijk, maar zeker bestuurlijk om een integrale aanpak. Een hechte samenwerking met de corporaties, de Veiligheidsregio en andere partners is daarbij onmisbaar. Het belangrijkste streven voor dit programma is een betrouwbare overheid zijn die bereikbaar, zichtbaar, transparant en slagvaardig is.

Het programma is gestructureerd aan de hand van vijf programmalijnen:

1. Programmalijn Dienstverlening

Deze programmalijn omvat traditionele gemeentelijke taken als levenszaken, gemeentearchief en publieke informatievoorziening, maar ook organisatiebrede thema's ten aanzien van dienstverlening. Dienstverlening is per slot van rekening een kerntaak en verantwoordelijkheid van de totale organisatie waarbij de leefwereld van de inwoners, bedrijven, instellingen en bezoekers centraal staat. Belangrijke ontwikkelingen binnen de programmalijn zijn de implementatie van de dienstverleningsvisie, de verbetering van de telefonische bereikbaarheid, de implementatie van de Omgevingswet en inrichting van het wijkgericht werken.

2. Programmalijn Openbare orde en veiligheid

Binnen deze programmalijn zijn alle taken en verantwoordelijkheden ondergebracht die een ordentelijk verloop van het maatschappelijk verkeer in de openbare ruimte raken inbegrepen de fysieke en sociale veiligheid van inwoners, bedrijven, instellingen en bezoekers. Actuele en belangrijke thema's zijn de aanpak van ondermijning, overlastgevende panden, verwarde personen, de landelijke pilot gereguleerde wietteelt, programmatisch en informatie-gestuurd handhaven en het accounthouderschap met de Veiligheidsregio.

3. Programmalijn Wonen

Deze programmalijn herbergt het woningbouwprogramma waarbinnen een gevarieerd en passend woningaanbod wordt gerealiseerd voor de huidige en toekomstige inwoners, het behoud en benutting van erfgoed, de inrichting van een aantrekkelijke woonomgeving alsook het accounthouderschap met de corporaties. Belangrijke thema's zijn de huisvesting van arbeidsmigranten, het behoud van erfgoed in de historische binnenstad van Venlo, het versneld afstoten van

overtollig gemeentelijk vastgoed/gronden en invulling geven aan het strategische woningbouwprogramma in het verlengde van de herijkte woonvisie.

4. Programmalijn Omgeving

Het doel van deze programmalijn is de inrichting en het in stand houden van een aantrekkelijke leefomgeving: schoon, heel en veilig. De programmalijn omvat zowel beheer als service van de openbare ruimte waarbij een Integrale Visie Openbare Ruimte (IVOR) leidend is.

5. Programmalijn Bereikbaarheid

Deze programmalijn bedient de bereikbaarheid en verkeersveiligheid tussen en binnen kernen, wijken en buurten. Het omvat tevens thema's als straatparkeren, betaalde parkeercapaciteit, parkeren in de stadsdeelcentra etc.

In 2020 is het opstellen van een duurzame parkeervisie geprioriteerd.

Koers

In 2019 is ten aanzien van alle college- en organisatieproducten binnen de genoemde programmalijnen een koers gevaren die zich kenmerkt door 'sober en doelmatig'. Daarbij is op veel onderwerpen de kritische ondergrens opgezocht. Deze koers werd ingegeven door de financiële krapte enerzijds en de algemene plicht een doelmatige overheid te zijn anderzijds. Deze koers zal ook de komende jaren worden voortgezet.

Uitzonderingen

Mede op basis van het coalitieprogramma gelden hierop echter drie uitzonderingen die een plaats verdienen in de concept-begroting 2020-2023 en die om een uitspraak van de gemeenteraad vragen, te weten:

1. het verbeteren van de gemeentelijke dienstverlening inbegrepen de opvolging van inwoner-contacten;
2. het doorontwikkelen van een slagvaardige veiligheidsketen (vergunningverlening, toezicht en handhaving);
3. de verdere inrichting van een samenlevingsagenda als richtsnoer voor wijkgericht werken waarbij het project Vastenavondkamp als belangrijke pilot en proeftuin geldt.

Overige opgaven

Aanvullende financiële opgaven die om een uitspraak van de gemeenteraad vragen in het licht van de concept-begroting 2020-2023

1. De voorgestelde stijging van de regionale gemeentelijke bijdrage aan de Veiligheidsregio per 2020 ten behoeve van de inzetbaarheid van de repressieve brandweezorg.
2. Implementatie Omgevingswet inbegrepen de noodzakelijke capaciteit VTH WABO.
3. Het inregelen van middelen teneinde werk te kunnen maken met werk in het kader van het hoogwaterbeschermingsprogramma en wijkoverstijgende ontwikkelingen (voorheen bovenwijkse voorzieningen).
4. De mogelijke deelname aan de landelijke pilot gereguleerde wietteelt.

Programma 3 Grenzeloos Venlo

Algemeen

Het programma Grenzeloos Venlo dient geen eigen inhoudelijke doelstellingen, maar bestaat uit randvoorwaardelijke activiteiten voor andere programma's, een soort van smeerolieprogramma. Het programma is verdeeld in de onderdelen Public Affairs (PA) en de Duitslandagenda.

Vanuit PA werken we aan de ontwikkeling van een relevant netwerk op verschillende niveaus om uiteindelijk de voor de gemeente en de regio belangrijke thema's onder de aandacht van de andere bestuurlijke organen te brengen en te beïnvloeden. Om dit te bereiken zijn we actief in diverse externe netwerken, leggen we pro-actief relaties, en organiseren we en nemen we deel aan evenementen.

PA dient meerdere doelen:

- Beïnvloeden van wet- en regelgeving van andere overheden;
- Kennisdelen en samenwerken met andere overheden en steden/regio's;
- Streven naar cofinanciering/subsidies door derden voor onze stedelijke en regionale opgaven. (denk aan fondsen voorkomend uit coalitieakkoord Rutte III, zoals de regio- en klimaatvelop, maar ook aan INTERREG en OP-Zuid);
- Anticiperen op toekomstige fondsen (bijvoorbeeld gemeentefonds en cohesiegelden)

De activiteiten die onder de programmalijn 'Duitsland-agenda' vallen zijn op zichzelf ook een vorm van PA, maar gezien onze grensligging en de toegenomen aandacht voor Duitsland is dit als aparte programmalijn opgenomen.

Onderhouden en uitbouwen van netwerken

Voor Venlo en de Regio Venlo zijn de provincie Limburg, het Rijk (inclusief VNG en G40) en de EU de belangrijkste overheden waarmee we langdurige strategische relaties moeten onderhouden. Dit gaan we uitbouwen, zodat we als centrumstad en als 100.000+gemeente beter in positie komen. Naast hogere overheden, winnen de relaties met andere steden en regio's aan belang. Daarom richten we ons ook op bijvoorbeeld Brabantse steden, Midden-Limburg, het Niederrheingebied, andere Duitse steden, relevante organisaties en actoren.

Integraal werken eigen organisatie

Naast de externe activiteiten (netwerken, belangenbehartiging etc.) richten de activiteiten in het programma zich ook op bewustwording van het belang van PA en implementatie van PA als integraal onderdeel van ons werk.

Programmalijn Public affairs

Binnen deze programmalijn zijn de activiteiten opgenomen welke verband houden met de belangenbehartiging van de gemeentelijke organisatie en netwerkontwikkeling. U treft hier per domein de belangrijkste thema's aan.

Sociaal domein;

- Verdeelmodellen Jeugdzorg, Wmo en BUIG, en lobby voor de betreffende macrobudgetten (deze middelen beslaan circa 40% van de totale gemeentebegroting);
- Tot aan nieuw verdeelmodel financiële tegemoetkoming van het rijk voor de verwachte tekorten op BUIG en Jeugdzorg.

Ruimtelijk- economisch domein

- Bijdrage provincie Limburg voor ruimtelijke projecten in de binnenstad en Greenportontwikkeling borgen;
- Behoud van de logistieke koppositie, door agendering van bereikbaarheid en economisch belang op de Rijks-, en Europese agenda;

Bedrijfsvoering

- Gericht op de VNG als belangenorganisatie en als vertegenwoordiger van de sector gemeenten (wethouder Roest is lid van het college voor arbeidszaken van de VNG). Onderdelen zijn arbeidsvoorwaarden en financieel beleid (lokaal belastinggebied, opschalingskorting etc.

Algemeen-bestuurlijk

- Beleidsbeïnvloeding (uitkomsten van de) herijking van de algemene uitkering van het gemeentefonds;
- Beïnvloeden nieuwe Europese programma's, zoals OP-Zuid, CEF en INTERREG

Programmalijn Duitslandagenda

Netwerkontwikkeling algemeen bestuurlijk

- Doorontwikkelen en onderhouden van Duitse netwerk (politiek, bestuurlijk, ambtelijk, relevante maatschappelijke en economische actoren) als voorwaarde om grensoverschrijdend succesvol te kunnen opereren.

Euregionale samenwerking

- Continuering van het uitwisselingsprogramma met onze partnerstad Krefeld. Invulling geven aan de agenda van de Gemeenschappelijke commissie Krefeld Venlo (ontwikkeling lokale democratie en duurzaamheidsconferentie(s),
- Grensligging/ grensoverschrijdende samenwerking met de Duitse steden Krefeld; Mönchengladbach op ooghoogte, en met de buurgemeenten Geldern, Straelen, Nettetal en Brüggen) en de Kreis Viersen
- Ondersteuning bij ontwikkelen Euregionale projecten (euregio rijen maas noord)
- Ondersteunen van het bestuur bij activiteiten Euregio.

Bevorderen arbeidsmarkt

- Verminderen van fiscale en sociaal-economische grensbarrières (met name vergemakkelijken grensoverschrijdende stages (V)MBO, ruimte voor buurtaalonderwijs en samenwerking onderwijs- en onderzoeksinstellingen,
- Ontwikkeling Duitsland Nederlandse Huis,

Grensoverschrijdende mobiliteit

- Grensoverschrijdende mobiliteit, gekoppeld aan het ruimtelijk economisch domein (zie boven)

Onderwijs

- Duits op de basisschool

Programma 4 Welvarend Venlo

Algemeen

Het programma Welvarend Venlo is de economische motor binnen het gemeentelijke programmamanagement. Goede lokale economische omstandigheden leiden tot meer en sterkere bedrijven, meer en hoger opgeleide banen en dit zorgt in economische en maatschappelijke zin voor een welvarende gemeente. De sectoren agrofood, logistiek, maakindustrie en vrijetijdseconomie kenmerken de lokale en regionale economie. In ruimtelijke zin zijn de Venlose werklocaties en tradeports economische hotspots. De thema's kennisinfrastructuur & arbeidsmarkt, (innovatieve) economie en mobiliteit doorsnijden de economische sectoren en de gebiedsgerichte benadering. Deze vormen de drie programmalijnen binnen het programma Welvarend Venlo.

Economisch gezien heeft Venlo het momenteel redelijk op orde. Er is voldoende dynamiek, er wordt substantieel geïnvesteerd en integraal samengewerkt. Daarbij is er nadrukkelijk vanuit het (georganiseerd) bedrijfsleven en onderwijsinstellingen behoefte aan inzet van de lokale overheid om belangrijke ontwikkelingen samen op te pakken. Een wisselwerking om elkaar in de eigen kracht te zetten, gezamenlijk te excelleren en tot uitvoeringskracht en resultaten te komen. Hierbij geldt een driedelige aanpak: de basis versterken, met lef en trots in nieuwe projecten investeren, en trajecten van partijen en partners faciliteren.

Nu we met het (georganiseerde) bedrijfsleven en onderwijsinstellingen de ambitie hebben uitgesproken om gezamenlijk de economische ontwikkelingen vorm te geven is zorg om binnen een drietal programmalijnen gezamenlijk deze ambitie ook waar te maken. Om te beginnen willen we ontwikkelingen stimuleren binnen de lijn kennisinfrastructuur en arbeidsmarkt. Daarnaast willen we op het vlak van innovatie en economie concrete stappen zetten en tenslotte op het gebied van mobiliteit zorgen voor een betere bereikbaarheid. De genoemde programmalijnen worden hieronder verder uitgewerkt.

Programmalijn 1: kennisinfrastructuur & arbeidsmarkt

In de programmalijn kennisinfrastructuur & arbeidsmarkt blijft het primaat liggen op het versterken van het middelbaar en hoger beroepsonderwijs met de stad Venlo. Specifiek betreft dit de ontwikkeling van Gilde-opleidingen, Fontys Hogeschool, de HAS en de UM.

Er wordt reeds geïnvesteerd in de huisvesting van de HAS, gekeken naar de mogelijkheden van een onderwijscampus nabij de binnenstad en onderzoeksinstituten op de campus, voor zowel toegepast als fundamenteel onderzoek. Naast kennisinfrastructuur, ligt er een belangrijke taak op het gebied van arbeidsmarkt. Na de groei van de werkgelegenheid in de logistieke sector, is de

uitdaging dit over alle sectoren te bewerkstelligen. Dit betreft strategisch arbeidsmarktbeleid, alsook het leven lang ontwikkelen. Met als uitgangspunt om onze beroepsbevolking minimaal te kwalificeren op om ten minste MBO niveau 2. Daarnaast blijft het faciliteren van de publiek private samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid hoog op de agenda staan, met als voorbeelden een CIV Maakindustrie, Centrum voor Logistiek Vakmanschap en de Centers of Expertise in het HBO. Ook het gezamenlijk oppakken van de “Week van de Arbeid” draag hieraan bij. Deze programmalijn maakt in het bijzonder nog een relatie met wonen en leven, waarbij Venlo als studentenstad verder wordt versterkt. Het aanjagen van studentenhuysvesting en -leven, alsook het begeleiden van studenten richting bedrijfsleven en arbeidsmarkt.

Programmalijn 2: economie

Het onderdeel (innovatieve) economie wil blijven inzetten op het versterken van de sectoren agrofood, logistiek en maakindustrie enerzijds, en vrijetijdseconomie anderzijds. Dat geldt ook voor de relatie met de Brightlands Campus Greenport Venlo en Crossroads Limburg (voorheen Economic Development Board), als ook de bestaande samenwerking op het gebied van parkmanagement en BIZ op de diverse werklocaties. Tevens is de relatie met de Regionale Investeringsagenda op het economische thema relevant.

Er zal meer moeten worden geïnvesteerd in de kwaliteit van de werklocaties, de uitgifte van de resterende bedrijfskavels, de regionale innovatiemiddelen en de acquisitie- en lobbykracht. Naast de kwaliteit van de werklocaties is er in het bijzonder aandacht voor de kwaliteitsslag van glastuinbouwlocaties en watergebonden bedrijvigheid. Met lef en trots gezamenlijk blijven investeren in de lokale economie.

De relatie met de starters zal verder worden gefaciliteerd, alsook de relatie tussen het lokale MKB en de campus op het gebied van agrofood en crossovers. Voor deze actie kan het ondernemersgedreven Crossroads Limburg worden ingezet, die de schakel vormt met onderwijsinstellingen en overheden. De relatie met de toeristische speerpuntgebieden en het evenementenbeleid blijft gefaciliteerd en geven we aandacht aan de kansen die de groeiende vraag naar zorg biedt voor ondernemerschap en werkgelegenheid en cross-overs met onze andere speerpuntsectoren. Ook de huysvesting van het lokaal MKB blijft een punt van aandacht, alsook de relatie tussen de economische werklocaties en de sfeervolle stad. Het economisch belang voor de sector wordt verkend.

Programmalijn 3: mobiliteit

De programmalijn mobiliteit blijft zich inzetten voor een bereikbaar en verkeersveilig Venlo. Samen met vele stakeholders is een nieuwe visie op mobiliteit ontwikkeld onder de naam Trendsportal.

De onderliggende projectenprogramma's worden buiten dit programma ook als input voor de uitvoeringsprogramma's van de diverse raadsprogramma's gebruikt. Bij de ideevorming en uitvoering van projecten om de gestelde doelstellingen te bereiken zal ook, veel meer dan in het verleden het geval was bij verkeersprojecten, de samenwerking met in- en externe partners opgezocht worden. Samen met stakeholders worden de diverse infrastructurele ontwikkelingen geborgd, waarbij vrachtwagenparkeren een speerpunt vormt.

Programma 5 Centrumstad Venlo

Algemeen

De ambitie van het programma 'Centrumstad Venlo' is om Venlo het bestuurlijk, cultureel en economisch kloppend hart te maken van de regio. Het stedelijk centrum van Venlo is het vanzelfsprekende middelpunt voor het stedelijk wonen, werken en leven van bewoners, ondernemers en bezoekers, nu en in de toekomst.

Een belangrijk deel van de opgave is gelegen in de demografische ontwikkeling van onze stad en de regio. Als Venlo wil kunnen profiteren van de wel haast onstuitbare structurele trend van 'de trek naar de stad' zal het blijvend moeten werken aan het creëren van een zekere mate van 'grootstedelijkheid'. Positief is de positie van het Venlose centrum als het enige stedelijke woon-, werk- en leefmilieu binnen een verder overwegend rurale regio. Dit biedt unieke ontwikkelkansen, maar vraagt ook voortdurend om balanceren en keuzes maken. Uiteindelijk 'stemmen' nieuwe bewoners -maar ook huidige bewoners- nu eenmaal met hun voeten, een loyale binding met een stad of regio is helaas minder vanzelfsprekend geworden. Als het aanbod niet toereikend (meer) is, verhuist men net zo makkelijk naar een andere woonplaats. De stad in het algemeen, maar het stedelijk centrum in het bijzonder moet de juiste mix van woon- en werk en leefmilieus bieden met een breed en divers palet aan voorzieningen en kwaliteiten. Venlo moet dan blijven verjongen en streven naar demografische diversiteit en balans qua opleidings- en inkomensniveau.

Het programma levert een belangrijke bijdrage aan de hoofdpogaven van de Strategische visie 2030 en meer in het bijzonder aan het daarin benoemde thema 'Centrum Euregio: Hoofdstad en vitaal hart'. Hiermee sluit dit programma ook aan op de regiovisie 'Regio in Balans', en dan met name op het thema 'Boeien en Binden'.

In het coalitieprogramma 'Samen Venlo veranderen' is dit programma primair terug te vinden binnen de thema's 'Projecten' en 'Kunst en cultuur'. Ook wordt invulling gegeven aan de gewenste nieuwe rol en houding van de gemeente inzake de af te ronden majeure projecten met een kritische blik op de kosten en het verbeteren van de participatie in deze trajecten.

Venlo werkt bovenstaande ambitie uit langs drie programmalijnen met als doel de centrumfunctie van Venlo vanuit een solide en sterke basis te verbreden en daarmee robuust te maken, waarin ook volop aandacht is voor dat wat Venlo bijzonder en uniek maakt. Aan de hand van deze programmalijnen is in één oogopslag duidelijk met welk doel een activiteit of middel wordt ingezet om de aantrekkingskracht van Venlo te versterken.

Het programma 'Centrumstad Venlo' heeft als enige een scherpe gebiedsafbakening in de vorm van het stedelijke centrum, ruimtelijk begrensd zoals vastgelegd in de Visie Stedelijk Centrum (2012): de Venlose binnenstad, Maaswaard en het Kazerne Kwartier. Het behalen van de ambitie en doelstellingen van dit programma leunt daarmee op ambities, (sub)doelen, middelen en/of activiteiten uit de andere programma's.

Programmaliijn 1: de basis sterk houden

Doel: Venlo biedt de regio het stedelijk centrum voor burger, ondernemer en bezoeker een basisaanbod van voorzieningen, faciliteiten en uitstraling op het gebied van stedelijk wonen, werken en leven.

- In stedelijke centra bruist het, ook in Venlo. Het is hét visitekaartje van de stad, waar men steeds vaker met meer dan één doel komt en langere tijd wil verblijven. Een positieve beleving is dan ook essentieel, niet alleen in veiligheid, beheer en onderhoud, maar ook de kwaliteit en diversiteit van het voorzieningenaanbod. Daarnaast vraagt het vormgeven van een goede balans tussen voorzieningen en de toenemende woonfunctie van het stedelijk centrum, de complementariteit van voorzieningen en het bieden van ruimte voor experiment, innovatie en kruisbestuiving voortdurend de aandacht. In 2020 wordt met de stad en Venlo Partners een nieuw kader, Actieplan Binnenstad 2020+, samengesteld om goed in te kunnen spelen op nieuwe ontwikkelingen en innovatief ondernemerschap.
- Het vestigingsklimaat van stad en regio wordt mede bepaald door het aanbod van voorzieningen in de verschillende kunst en cultuurdisciplines en de mogelijkheid om hier actief of passief aan deel te nemen. Een stabiel, hoogwaardig en divers aanbod boeit en bindt inwoners, bedrijven en bezoekers en speelt een rol in het verleiden van (nieuwe) inwoners voor Venlo. Met de uitkomsten van het herijkingstraject van het subsidie(stelsel) -waartoe ook de grote culturele instellingen in het stedelijk centrum behoren- zal in 2020 en verder voortvarend aan de slag worden gegaan, vooralsnog met de ambities uit Cultuurnota 'Focus, Samenhang en Samenwerking' als uitgangspunt. Voor een nadere toelichting op een herijking van de subsidies wordt verwezen naar het algemene deel.
- Een goed en gezond woon-, leef- en verblijfskwaliteit wordt ook, in het meest verstedelijkt gebied van de regio, steeds belangrijker. Meer groen, ruimte voor water en koele plekken verhogen de druk op de ruimte in het

stedelijk centrum. Zorgvuldig ruimtegebruik betekent niet alleen de opgaven van nu oplossen, maar het zo vormgeven dat het ook op de lange termijn van waarde is. Met name alles rondom mobiliteit is de komende jaren en decennia volop in beweging. De opgaven moeten dan ook met de nodige flexibiliteit en vooruitziende blik worden opgepakt.

- Het Handboek Openbare Ruimte Stedelijk Centrum wordt in 2020, met een uitvoeringsprogramma voor de periode 2021-2024, aan de Raad voorgelegd. Het Handboek gaat niet alleen over de esthetische en verblijfskwaliteit, maar speelt ook in op klimaatbestendigheid en het verduurzamen van de openbare ruimte. Onder meer door meer ruimte te bieden voor groen en water in afstemming met de Agenda Groen en Water.

Programmalijn 2: verbreden en robuust maken

Doel: Venlo bouwt aan een stabiel en robuust draagvlak voor het stedelijk wonen, werken en leven door te stimuleren wat ons sterker maakt en te voorkomen wat ons verzwakt.

- Venlo biedt in een sterk rurale omgeving als enige stad een stedelijk woon- en leefmilieu in en rond het stedelijk centrum. We zien in de komende periode nog een stijgende vraag onder jongeren, gezinnen, maar ook (actieve) ouderen naar dit type woonmilieu. Het Kazerne Kwartier biedt deze ruimte en is sinds 2019 voortvarend op weg naar een nieuwe toekomst als levendig onderdeel van het stedelijk centrum met ruimte voor wonen, werken en recreëren. In haar nieuwe hoedanigheid moet het een logische schakel tussen Blerick en de binnenstad van Venlo vormen. In 2020 zullen de eerste bouwactiviteiten in het gebied plaatsvinden en wordt de loper uitgerold voor een versnelling in de periode 2021-2025.
- Venlo heeft al in de jaren negentig ingezet op een transformatie van kwetsbare en verouderde gebieden in het stedelijk centrum, Q4 en Maaswaard. In de komende jaren worden deze grootschalige gebiedsontwikkelingen afgerond met een passend en actueel (woon)-programma. Plekken en panden die door de ondergrens (dreigen) te zakken in het aangrenzende gebied van Q4 en Maaswaard verdienen in komende jaren aandacht. Bijzondere aandacht vragen de transformatie en het hergebruik van (economisch) verouderde panden voor de intensieve huisvesting van arbeidsmigranten op vaak kwetsbare plekken in het stedelijk centrum.

Programmalijn 3: verdiepen en onderscheiden

Doel: Venlo zet in op een onderscheidend profiel van het stedelijk centrum in de regio en daarbuiten om de aantrekkingskracht van Venlo te versterken op bewoners, ondernemers en bezoekers.

- Een nog wat onderbelicht aspect van cultuur is de economische waarde die een vitaal en goed geoutilleerd cultuuraanbod heeft. Mede ingegeven door het succes van de grote overzichtstentoonstelling van het werk van Evert Thielen in het Limburgs Museum en het voorgenomen onderzoek naar de economische spin-off daarvan willen wij hiernaar een nadere verkenning doen.
- De komende jaren ligt het accent op de ontwikkeling van het Museumkwartier tot een educatief en cultureel cluster waar ontmoeting, inspiratie, innovatie en uitwisseling van kennis en ideeën centraal staan. De nieuwe onderwijshuisvesting van de Universiteit Maastricht en de realisatie van het nieuwe Museum van Bommel van Dam zijn belangrijke schakels om dit doel te bereiken. Het gebied biedt echter nog voldoende programmatische en fysieke ruimte om het profiel te versterken met diverse locaties en gebouwen. Belangrijke doelen zijn de optimalisering van de openbare ruimte rond de Keulsepoort, verbeteren van de verblijfsfunctie en het herstellen van de zichtbaarheid van het Julianapark.
- Venlo heeft boven een groot aantal winkels en horecazaken in de binnenstad nog veel onbenutte ruimtes in panden die dikwijls een hoge erfgoedwaarde vertegenwoordigen. Het herstellen en activeren van deze ruimtes biedt een unieke kans om een onderscheidende woonvorm aan Venlo toe te voegen, verder verval van de erfgoedwaarde te voorkomen en de binnenstad levendig en aantrekkelijk te houden buiten winkeltijden. De afnemende behoefte aan winkelruimte biedt de mogelijkheid om de binnenplaatsen te vergroenen – door de sanering van latere aanbouwen- en de woon- en leefkwaliteit te bevorderen.
- Venlo moet blijven investeren in het aantrekken en faciliteren van goed middelbaar en hoger onderwijs in aansluiting op de ontwikkelingen in de regionale arbeidsmarkt en economie. Na de ontwikkeling van passende onderwijshuisvesting van de Universiteit Maastricht in 2019 groeit inmiddels ook de HAS uit haar jasje en heeft op korte termijn extra ruimte nodig. Ook voorzien we een verdere toename van de vraag naar kleinschalige werkplekken en productieruimtes in en om de binnenstad. Deze uitbreidingen kunnen een opmaat zijn voor een intensivering en versterking van de stationsomgeving, als het effect van een directe treinverbinding naar Eindhoven en Düsseldorf hier om vraagt.

- In het stedelijk centrum wordt ingezet op het intensiever benutten van de recreatieve en toeristische potentie voor bewoners en bezoekers. Naast de inzet op erfgoed, evenementen en goede verblijfsruimtes, versterken we onze troefkaart: de unieke ligging aan de Maas. Het gebied tussen de Puteanusstraat en de Peperstraat vormt de ontbrekende schakel tussen de Maas en Q4 en moet een onderscheidende kwaliteit krijgen. Het gebied wordt vergroend met knipoog naar de vestigingshistorie, de verblijfskwaliteit verbetert, de oevers toegankelijk gemaakt voor watertoerisme en zetten we in op het behouden van de zichtrelatie tussen rivier en binnenstad met een flexibele waterkering.

Bestuurlijk Afsprakenkader Provincie Limburg

Oktober 2018 is het Bestuurlijk Afsprakenkader met de Provincie Limburg gesloten. Dit afsprakenkader omvat een viertal majeure projecten alsmede enkele relevante beleidsdossiers. De provincie heeft zich hierbij uitgesproken Venlo de helpende hand te bieden en dan met name gericht op het mitigeren van risico's in de projecten Kazerne Kwartier, Vierpaardjes, Museumkwartier en Q4. Dit mede in de context van de noodzakelijke versterking van de financiële positie van Venlo. Wij zullen ook in 2020 met de provincie in gesprek blijven en zien wij de verdere uitvoering van het Bestuursakkoord met vertrouwen tegemoet. De concrete financiële resultaten zullen in de begroting 2020 worden verwerkt. Vanwege de (financiële) relatie met vooral de vier majeure stedelijke projecten wordt de uitwerking van het bestuursakkoord met de provincie geborgd binnen het programma Centrumstad, maar heeft uiteraard raakvlakken met de overige programma's.

Programma 6 Circulaire en duurzame hoofdstad

Venlo circulaire en duurzame hoofdstad

1. **Inleiding**

Het raadsprogramma Venlo circulaire en duurzame hoofdstad is erop gericht om nationale en (boven)lokale klimaatambities te verwezenlijken. Vanuit (inter)nationale akkoorden zijn er stevige opgaven voor lokale overheden bepaald. Langs drie deelprogramma's (energietransitie, klimaatadaptatie en circulariteit) wordt hieraan invulling gegeven. Dit raadsprogramma heeft een directe relatie met alle andere raadsprogramma's. Duurzaamheid en verduurzaming vormen namelijk een rode draad door al deze programma's. Het raadsprogramma is als eigenstandig programma nieuw in vergelijking tot andere programma's

2. **In lijn met visie**

Het programma draagt direct bij in de ambitie (Venlo 2030) om zich met quality of life te onderscheiden van andere steden en van andere regio's in Europa. De stad zet in haar visie stevig in op duurzame ontwikkeling, duurzame groei. In de ruimtelijke structuurvisie wordt duurzaamheid als innovatief economisch concept voor Venlo benoemd en als basisprincipe dat van toepassing is voor iedere ruimtelijk initiatief. De gemeente geeft daarin het voorbeeld en wil burgers en bedrijfsleven inspireren en overtuigen van de sociale, economische en ecologische meerwaarde.

3. **Waar staan we**

Nog voor dat het klimaatakkoord van Parijs de nationale en lokale overheden in beweging bracht had Venlo zich inhoudelijk ontwikkeld tot voorloper op gebied van duurzaamheid en circulariteit. Met inspirerende voorbeelden zoals stadskantoor, stadslandbouw, duurzame school, duurzame rotonde etc.

Dit heeft ons gepositioneerd als aantrekkelijke partner van waaruit economisch en maatschappelijk aantrekkelijke kansen zijn ontstaan en waarmee het bedrijfsleven ook aan de slag is gegaan. Daarmee heeft Venlo een naam opgebouwd in duurzaamheid. Dat blijkt niet alleen uit de voorbeelden maar ook uit de belangstelling die er in binnen- en buitenland voor Venlo is. Die belangstelling is vooral van buiten de gemeentegrens en veelal van bedrijven en mede overheden, nationaal en internationaal.

Daarnaast zijn er ook veel inspirerende voorbeelden van lokale ondernemers in Venlo die voorloper zijn op terrein van duurzaamheid.

Inmiddels is veel van onze oorspronkelijke lokale ambitie vertaald naar wet- en regelgeving en liggen er opgaves voor alle overheden. In ons circulair uitvoeringsprogramma maken we de vertaalslag naar deze opgaven en zetten een stap verder in onze eigen ambitie om onderscheidend te blijven vanuit economisch en maatschappelijk gebied op terrein van duurzaamheid en circulariteit. Niet omdat het moet maar omdat het kansen biedt voor Venlo.

4. **Onze belangrijkste ambitie**

Nu we de afgelopen jaren hebben aangetoond dat het kan, is het ook tijd om inhoudelijk onze bakens te verzetten. We verleggen de aandacht van innovatieve op zichzelf staande voorbeelden naar verbreden in actie en “doen” op grotere schaal. We gaan voor massa (1) zorgen dat anderen meedoen (2) en faciliteren en ondersteunen (3). Natuurlijk blijven we als overheid ook het goede voorbeeld geven met inspirerende projecten.

4.1 **We gaan voor massa**

De opgave op gebied van energie, klimaat en circulariteit zijn omvangrijk. Dit vraagt om een grootschaligere aanpak dan tot op heden. Venlo scoort niet hoog in benchmark op terrein van duurzaamheid en circulariteit. Deze benchmark is niet het doel maar is wel indicator dat we achterlopen op de gemiddelde aanpak in vergelijk met andere gemeenten.

We hebben echter de wind in de rug met de voorbeelden uit het verleden binnen Venlo. We hebben laten zien dat het kan met een gezonde business case. Nu gaat het om die voorbeelden te vertalen naar duurzaamheidsmaatregelen op grotere schaal binnen de gemeentegrens. Dat vergt investeringen van overheid en bedrijfsleven die zich ook direct en indirect terugverdienen in economische, maatschappelijke en klimaat technische zin

4.2 **Zorgen dat anderen mee doen**

De opgaven op terrein van energie, klimaat en circulariteit kunnen we als overheid niet alleen. Het is een opgaven die alleen gezamenlijk te realiseren is. Het is dus noodzakelijk om vooral ook anderen in beweging te krijgen. In de nieuwe opgave / aanpak doen we dat op een andere manier dan gebruikelijk. In tegenstelling tot het nationale debat over klimaat en opgaven kiezen we niet strategie van sombere perspectieven. In Venlo gaan we voor de aantrekkelijke kansen die in de opgave opgesloten zitten. Die zijn er genoeg en zorgen ervoor dat de motieven om mee te doen een positief perspectief hebben. Daarnaast is essentieel dat we onze lokale netwerken

beter ontwikkelen en ontsluiten. Ook dit is de komende jaren kenmerkend voor nieuwe opgave / aanpak bij circulariteit en duurzaamheid.

4.3 **Faciliteren en ondersteunen**

Naast het goede voorbeeld blijven geven, zullen we de komende jaren ook onze omgeving moeten faciliteren en ondersteunen. De complexiteit van verduurzamen in praktijk maakt dat velen niet in actie te komen en de verandering of investering uit te stellen. De komende jaren gaan we gericht aan de slag om met beschikbaar stellen van faciliteiten en ondersteuning anderen wel in beweging te krijgen. Dat kan door actieve voorlichting maar ook het ontzorgen van burgers en bedrijfsleven.

In onze ambitie kiezen we dus de weg van kansen, de weg van verdienmodellen en de weg van meerwaarde. We gaan niet beperken, voorschrijven of verbieden maar verleiden, verbinden en versterken met focus op concrete resultaten van behoorlijke omvang.

5. **Programmaliijn A Energietransitie**

5.1 **Relevante ontwikkelingen algemeen**

Het klimaatakkoord is te beschouwen als de belangrijkste ontwikkeling voor dit deelprogramma. Met name de discussie over financiële draagkracht verbandhoudend met de opgave. De voortdurende onduidelijkheid over financiële impact voor burgers en bedrijven zijn van invloed op draagvlak voor verandering. De transitie heeft impact op de woon- en leefomgeving van burgers. Draagvlak en duidelijkheid is essentieel willen burgers en bedrijven daadwerkelijk overgaan tot handelen.

5.2 **Belangrijkste ontwikkelingen binnen de programmaliijn**

De ontwikkeling van de regionale energiestrategie (RES) in Noord- en Midden Limburg verloopt voorspoedig. De voorbereidingsfase is afgesloten en via regionale werkgroepen wordt toegewerkt naar een bod als regio. Het tijdspad hiervoor is ambitieus mede gelet op de opgave (inhoudelijk resultaat en breed draagvlak).

De regionale energiestrategie is de voorloper van de lokale vertaalslag voor Venlo en de basis voor de Transitievisie Warmte en integrale uitvoeringsagenda (Routekaart). Deze processen zijn eveneens opgestart. Belangrijk is ook kansen te benutten in de uitvoering. Initiatieven aanjagen vooruitlopend op de RES en lokale vertaalslag die gewicht op de schaal leggen. Daarbij hoort ook voorlichting, advies en ontzorgen van burgers en bedrijven om handelen niet uit te stellen.

5.3 **Belangrijkste zaken i.r.t. de concept begroting 2020-2023**

De financiële impact van maatregelen als uitvoering is in deze fase onvoldoende bekend maar vragen wel bij meer inzicht om besluiten in de komende periode. Veel taken en verantwoordelijkheden worden bij gemeenten gelegd. Daarbij dienen lokaal keuzes te worden gemaakt over de rollen als gemeentelijke overheid gekoppeld aan deze transitie. Eerste ervaringen met pilotprojecten elders wijzen een forse uitvoeringsimpact (prioritering, integraliteit, uitvoeringscapaciteit) alsook op een financieel risico (warmtenetten). De scenario keuzes voor Venlo zijn mogelijk minder eenvoudig dan elders (geografische kenmerken, geothermische kenmerken, sociale structuur gemeente, investeringsvolume). Die initiatieven die wel kansrijk zien verdienen support in de uitvoering. Veelal liggen er positieve businesscases maar vraagt het om een voorinvestering waar wel geld voor moet worden vrijgemaakt.

6. **Programmaliijn B Klimaatadaptatie**

6.1 **Relevante ontwikkelingen algemeen**

Een klimaatbestendige stad is noodzakelijk voor een aantrekkelijke stad. Het klimaat verandert en wordt extremer. Het gaat heviger en langduriger regenen, terwijl we ook meer hittegolven en langere periodes van droogte gaan krijgen

Klimaatbestendigheid raakt aan de kerntaken van gemeenten op het gebied van ruimtelijke ordening en waterbeheer, maar zoekt ook nadrukkelijk naar slimme oplossingen op het gebied van volksgezondheid (bijvoorbeeld een hitteplan), communicatie en burgerparticipatie en calamiteitenbeheersing.

In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie staat de ambitie om in 2050 klimaatbewust ingericht te zijn. Hiermee geeft het uitvoering aan de in de Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie gemaakte afspraken. De ambitie van de regio is dat alle gemeenten in 2020 klimaatbestendig handelen. Dit vereist een verandering in denken en doen: klimaatbestendig en waterrobuust inrichten moet in Nederland een vanzelfsprekend onderdeel bij ruimtelijke (her)ontwikkelingen worden. Regionale samenwerking van alle noord Limburgse gemeenten met het waterschap en de provincie en stakeholders is cruciaal (financiële middelen). Eind 2020 zal er op Limburgse schaal een gedragen strategie met uitvoeringsprogramma voor de korte en lange termijn aangeboden worden aan de Deltacommissaris. Uit een landelijke monitor blijkt veel aandacht uit te gaan beperken wateroverlast en blijft de aandacht voor droogte en hittestress relatief achter.

6.2 **Belangrijkste ontwikkelingen binnen de programmalijn**

De ontwikkeling van de klimaatadaptatie verloopt eveneens voorspoedig. De regio heeft het afgelopen jaar de knelpunten rondom wateroverlast, droogte en hitte in beeld gebracht. Daarvoor hebben alle gemeenten in Noord Limburg een stresstest uitgevoerd. Hierdoor is er een eerste inzicht op basis waarvan een scenariokeuze dient te worden gemaakt. Vervolgens is de volgende stap om risicodialogen te gaan voeren met inwoners en stakeholders. Gegeven de financiële impact van de maatregelen zullen keuzes gemaakt worden en neemt de verantwoordelijkheid van bedrijven en burgers toe. De communicatie hieromtrent is essentieel voor het realiseren van bewustwording en draagvlak. Bewoners en gebruikers van de stedelijke omgeving dient daarbij duidelijk te worden dat de kwaliteit van de leefomgeving onder druk staat. Burgers en bedrijven kunnen daarbij steeds meer een bijdrage aan oplossingen leveren. Stimuleren van initiatieven van bedrijven en (groepen) burgers dient meer op gang gebracht te worden om klimaatproof te worden. Als gemeente geven wij het goede voorbeeld door het doorvoeren van klimaatadaptief bouwen, inrichten en beheren bij nieuwbouw, herstructurering, renovaties en herinrichting van openbare ruimte

Zodra dit meer inzichtelijk is zullen we hiertoe concrete voorstellen in doen

6.3 **Belangrijkste zaken i.r.t. de concept begroting 2020-2023**

De financiële impact van maatregelen als uitvoering is in deze fase onvoldoende bekend als gevolg van de nog te maken scenario keuze. Indien dit inzicht er is vraagt dit om besluitvorming in de komende periode. We weten wel dat de gemeente voor forse investeringen op terrein van waterbeheersing en groen staat. Deels kunnen deze investeringen beperkter zijn indien maatregelen op gebied van klimaatadaptatie integraler en omvangrijker worden toegepast.

7. **Programmalijn C Circulair**

7.1 **Relevante ontwikkelingen algemeen**

Circulair is gestart als lokale ambitie waarin Venlo op gebied van circulariteit een koploper positie heeft ingenomen. Deze lokale ambitie is inmiddels rijksbeleid met het Rijksbrede programma Nederland Circulair in 2050 (www.circulaireeconomienederland.nl). Hierin wordt een volledig circulaire economie in 2050 nagestreefd. Dit is in 2017 nog breder onderschreven in het Grondstoffenakkoord met mede ondertekening door bedrijven, vakbonden, overheden, natuur- en milieuorganisaties, kennisinstellingen, financiële instellingen en vele andere maatschappelijke organisaties. Samen werken deze organisaties met de nationale overheid

in vijf transitieagenda's voor Biomassa & Voedsel, Kunststoffen, Maakindustrie, Bouw- en Consumptiegoederen. Een aantal van deze transitieagenda's zijn ook van groot belang voor het bedrijfsleven in (de regio) Venlo.

7.2 **Belangrijkste ontwikkelingen binnen de programmalijn**

Op gebied van circulariteit heeft Venlo inspirerende voorbeelden getoond die navolging vinden. Belangrijk dat deze voorbeeldfunctie wordt voortgezet maar dat ook andere partijen binnen de gemeente dit overnemen en toepassen. Door de ontwikkelingen op de andere deelprogramma's is circulariteit niet in vergelijkbaar tempo doorontwikkeld. Het invoeringsprogramma met bewustwording en eigenaarschap in de gehele organisatie moet met voorrang tot uitvoering komen. Dat geldt ook voor circulair inkopen en kansen verzilveren die er liggen op terrein van maatschappelijk vastgoed of projecten en initiatieven in de omgeving.

Stimuleren van initiatieven van bedrijven en (groepen) burgers dient nog meer op gang gebracht te worden waarbij door landelijk beleid we een extra motivatie kunnen ontleen (breder dan een lokale ambitie).

7.3 **Belangrijkste zaken i.r.t. de concept begroting 2020-2023**

Aan de raad wordt gevraagd om de transitie in circulariteit te ondersteunen. Het heeft Venlo een identiteit op een bijzonder actueel beleidsveld opgeleverd die ook economisch spin of heeft.

Belangrijk om dit als raad ook mee te ondersteunen en bij ieder initiatief, zoals omschreven is in de visie 2030 geen concessies te doen aan de quality of life

Paragraaf Bedrijfsvoering

Algemeen

Deze paragraaf gaat in op de kaders van de bedrijfsvoering die moeten worden doorontwikkeld om bij te dragen aan de dienstverlening richting onze burgers en de maatschappij.

Het doel is om alle voor aspecten ten aanzien van bedrijfsvoering (personeel, organisatie, informatie, financiën, inkoop, juridische zaken, communicatie, administratie) binnen de gemeente Venlo de basis (organisatie, inrichting en beheer) op orde te brengen. Het flexibel inrichten en doorontwikkelen van de bedrijfsvoering in aansluiting op de programma's en besturingsfilosofie is noodzakelijk om snel en adequaat te reageren op veranderingen.

Basis uitbouwen en behoedzaam verder bouwen

Het is prettig te kunnen vaststellen dat we in Venlo weer verder financieel op orde lijken te komen, dit geldt ook voor het op orde krijgen van de ambtelijke organisatie en de bedrijfsvoering. Er zijn aanpassingen doorgevoerd in bedrijfsvoeringsprocessen en systemen, de organisatievorm is gewijzigd en er is geïnvesteerd in monitoring en het 'in control' komen van de organisatie. Dit met het inzetten op de bijbehorende cultuurverandering. 'De basis op orde' stelt de organisatie in staat om strakker te sturen op gewenste resultaten en effecten en daardoor een betere bijdrage aan de interne en externe opgave voor de stad te realiseren.

Uit de omgevingsanalyse blijkt echter behoedzaamheid. Deze behoedzaamheid en geschetste dynamiek gelden zeker ook voor de bedrijfsvoering de komende jaren. Daar waar de inhoudelijke programma's de gestelde doelen richting onze samenleving nastreven zal de bedrijfsvoering zich ook (integraal) moeten blijven aanpassen om dit op de juiste wijze te blijven faciliteren. (bijv. ondersteuning voor omgevingswet, samenlevingsagenda, economische initiatieven, samenwerkingsvormen).

Lijnen

De uitdaging en stevige opgave voor de komende jaren is dan ook de ingezette lijn vast te houden en om de brede basis van de bedrijfsvoering verder op orde te brengen en uit te bouwen. Geen eenvoudige opgave.

De programma's vragen de bedrijfsvoeringsdisciplines zich door te ontwikkelen en te faciliteren langs 3 hoofdlijnen.

1. De benodigde **digitale transformatie** van bedrijfsvoeringsdisciplines om producten en diensten volgens de moderne digitale standaard te leveren en/of de diverse samenwerkingen (digitaal) te faciliteren;

2. Het **beheer en de kwaliteit van data** om hier de benodigde stuurinformatie uit te destilleren en doelmatigheid binnen de programma's te realiseren met voldoende oog voor privacy en informatieveiligheid;
3. **De mens en organisatie;** de juiste persoon op de juiste plaats en de bijbehorende doorontwikkeling van gevraagde kennis en vaardigheden.

Veranderopgave

1. Digitale transformatie

- Invulling geven aan de ontwikkelingen van data-gedreven werken en verdergaande informatisering is voor de bedrijfsvoering net zo relevant als voor de meer inhoudelijk extern geladen programma's. Het gaat hier om acties en investeren in de benodigde 'digitale transformatie' zoals de VNG dit noemt. (effectieve ICT-infrastructuren, faciliteren nieuwe informatiestromen, BI ontwikkeling)

Hierbij hoort ook de onderliggende opgave en randvoorwaarde voor data-gedreven sturing, namelijk dat de kwaliteit van de registraties en bronsystemen op orde wordt gebracht, gemonitord en gehouden. (denk hier bijv. aan ruimtelijke en personele basisregistraties uit ons informatiehuis, wijziging waardebeoordeling Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ).

- De thema's kennisinfrastructuur & arbeidsmarkt, (innovatieve) economie en mobiliteit kennen een groeiende behoefte aan data-analyses mede uit ons gemeentelijke informatiehuis om de relatie met diverse partners, ondersteunt door bedrijfsvoeringsdisciplines, verder te intensiveren en uit te bouwen.
- De ondersteuning, de werkprocessen en systemen van bedrijfsvoering zullen moeten worden aangepast en doorontwikkeld om samen de gestelde doelen op bereikbaarheid, zichtbaarheid en transparantie te realiseren. Dit staat in directe relatie met de dienstverlening (bijv. het Gemeentelijke Telefontelefoonplatform). Hierbij signaleren we een nog steeds groeiende en soms tegenstrijdige druk op informatiebeveiliging en privacy die hier onlosmakelijk mee verbonden is en waar verder invulling aan gegeven moet worden gelet op nieuwe wetgeving en samenwerkingen.

2. **Beheer en de kwaliteit van data**

- De diversiteit aan informatiestromen groeit, in brede zin zullen we ons informatiebeheer verder op orde moeten brengen en houden. Denk hierbij specifiek aan dossiervorming en archivering en het voortzetten van interventies op de bijbehorende kaders, processen en techniek. (o.a. project PRIO). Onze data zijn bovendien herbruikbaar en toegankelijk voor de samenleving. Hierbij zullen we moeten voldoen aan nieuwe wetgeving het besluit digitale toegankelijkheid en de wet digitale overheid zijn hier voorbeelden van.
- Voor een goed lopende ambtelijke organisatie is het in de bedrijfsvoering randvoorwaardelijk om de doorontwikkeling van goede monitoring en actuele stuurinformatie vorm te blijven geven. (doorontwikkeling P&C-Cyclus, managementportal, dashboards)
- Vanaf boekjaar 2021 wordt het college van B&W naar alle waarschijnlijkheid wettelijk verplicht zelf een rechtmatigheidsverantwoording aan de raad in de jaarstukken af te leggen. De externe accountant (PWC) toetst de getrouwheid van de jaarstukken. De rechtmatigheidsverantwoording is en blijft een mooi moment om de ambities voor de doorontwikkeling van P&C en de interne beheersing inzichtelijk te maken (verbeteren managementinformatie, maandelijkse afsluitingen) en dit eventueel breder te trekken naar een 'in control statement', allen ambities en benodigde investeringen op het gebied van de bedrijfsvoering van de ambtelijke organisatie.

3. **Mens en organisatie**

- De ingezette cultuurverandering (resultaatgericht, zakelijk, rol flexibiliteit) zal een vervolg moeten krijgen t.b.v. het verankeren van gewenste houding en gedrag. Net zoals een doorontwikkeling van het programmatisch werken.
- De juiste persoon op de juiste plek is een bedrijfsvoerings-uitdaging, zeker gelet op geschetste dynamiek in de omgevingsanalyse, de arbeidsmarkt en de gevraagde de verandering in rol van ons als gemeente. Dit blijft naast het bezettingsvraagstuk een enorme investering vragen in de doorontwikkeling van onze ambtenaren in competenties en vaardigheden.(o.a. digitale vaardigheden)

Budgettaire context

In dit hoofdstuk wordt de budgettaire context beschreven, waarbinnen de begrotingsvoorbereiding 2020-2023 zal plaatsvinden. Allereerst zal het financieel meerjarenperspectief worden toegelicht. Vervolgens zullen de belangrijkste budgettaire aandachtspunten en ontwikkelingen aan de orde komen die van invloed kunnen zijn op de begroting 2020-2023.

Financieel meerjarenperspectief

Bij de behandeling van het raadsvoorstel m.b.t. P&C-cyclus 2019 hebben wij u middels RIB 152 gevraagd nadrukkelijk kennis te nemen van een aantal gevolgen die het vervroegen van de raadsbehandeling van de Kadernota 2020 en Jaarrekening 2018 met zich meebracht. Gelijktijdig met de behandeling van deze kadernota ligt er een concept-jaarrekening exclusief een compleet en volledig beeld van de ontwikkelingen binnen het budgettair kader sociaal domein en zonder de controleverklaring van de externe accountant. Wij hebben eerder aangegeven dat bij het verstrekken van een concept jaarrekening deze met de nodige voorzichtigheid en interpretatie gelezen moet worden. Dat geldt eveneens voor wat betreft de cijfers voortvloeiende uit de VoRap 2019. Deze VoRap wordt behandeld in uw vergadering van juni 2019 en maakt geen onderdeel uit van deze kadernota. Het gepresenteerde financieel perspectief zoals geschetst in dit hoofdstuk moet dan ook als richtinggevend kader gezien worden. Wij vragen u hiermee rekening te houden bij de behandeling van deze Kadernota.

De Programmabegroting 2019 – 2022 vormt het uitgangspunt voor het financieel meerjarenperspectief. Het financieel kader uit de Programmabegroting 2019-2022 is aangevuld met:

- Raadsbesluiten die genomen zijn na vaststelling van de Programmabegroting 2019 – 2022;
- Verwachte inflatie loon- en prijsstijgingen, inclusief compensatie gemeentefonds en OZB;
- Ontwikkelingen gemeentefonds;
- De jaarschijf 2023;

Dit resulteert in de volgende tabel:

bedragen x € 1.000

Budgettair kader	2020	2021	2022	2023
A Financieel perspectief begroting				
1 Financieel perspectief Programmabegroting 2019-2022	7.596	7.997	7.224	6.018
2 Toevoeging weerstandsvermogen	-7.596	-7.997	-7.224	-6.018
3 Autonome ontwikkelingen 2022-2023				98
A Totaal financieel perspectief begroting	0	0	0	98
B Ontwikkelingen kadernota				
1 Loon- en prijsontwikkelingen				
a. Loonkostenontwikkeling	-1.393	-1.384	-1.376	-1.376
b. Prijsinflatie	-1.525	-1.523	-1.530	-1.530
c. Indexering OZB voor loon- en prijsontwikkeling	636	636	624	624
d. Loon- en prijscompensatie gemeentefonds	3.173	3.177	3.176	3.178
e. Reservering voor loon- prijscompensatie	-892	-906	-893	-895
Totaal Loon- en prijsontwikkelingen	0	0	0	0
2 Gemeentefonds				
a. Netto resultaat septembercirculaire	-1.114	-2.041	-2.642	-2.642
b. Negatief resultaat septembercirculaire t.l.v. buffer	1.114	2.041	2.642	2.642
Totaal ontwikkelingen gemeentefonds	0	0	0	0
3 Overige ontwikkelingen				
Structurele doorwerking Vorap 2019	PM	PM	PM	PM
Totaal overige ontwikkelingen	PM	PM	PM	PM
B Totaal ontwikkelingen kadernota	0 + PM	0 + PM	0 + PM	0 + PM
C Uitvoering kaders programma's Programmabegroting 2020-2024	PM	PM	PM	PM
D Financieel perspectief na kadernota	0 + PM	0 + PM	0 + PM	98 + PM

Hierna gaan wij nader in op de diverse onderdelen zoals deze zijn gepresenteerd in bovenstaande tabel:

A. Begroting vóór Kadernota

A1+2. Stand vastgestelde begroting 2019 en versterking weerstandsvermogen

De programmabegroting 2019 – 2022 laat een begrotingsoverschot zien, oplopend tot € 6 miljoen. Een tweetal ontwikkelingen is van invloed op het perspectief na 2023. Het gaat hierbij om de opschalingskorting (bezuiniging op het gemeentefonds) van het Rijk, oplopend tot € 1,6 miljoen in 2025. Daarnaast is in de

meerjarenraming voor de Vierpaardjes vanaf 2024 € 0,8 miljoen voorzien ten opzichte van 2023. Per saldo dus een structureel bedrag van € 2,4 miljoen.

Uw raad heeft besloten de overschotten tot en met 2022 in te zetten ter versterking van het (weerstand)vermogen. Het treffen van reserveringen voor het weerstandsvermogen is hoog en blijft naar verwachting de komende jaren ook nodig. De bedragen en de doelstellingen moeten eerst daadwerkelijk gerealiseerd worden om het beoogde effect te bereiken. Het begrotingsoverschot 2023 wordt overeenkomstig de 'spelregels' eveneens ingezet voor versterking van het vermogen. Bij realisatie van de doelstellingen biedt het jaar 2023, op termijn, perspectief voor nieuwe ontwikkelingen.

A3 Autonome ontwikkelingen 2023 t.o.v. 2022

In de kadernota komt voor het eerst de jaarschijf 2023 formeel in beeld. Dit leidt tot een autonome aanpassing van het perspectief op grond van eerder door uw raad genomen besluiten (op basis van bestaand beleid). In de kadernota werkt dit voordelig door tot een bedrag van € 0,1 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door onderstaande ontwikkelingen:

Mutaties autonome ontwikkelingen 2023 t.o.v. 2022:

	<i>bedragen x € 1.000</i>
Meerjarenonderhoudsplan wegen	571
Ontwikkeling Kazernekwartier	-122
Weerstandsvermogen bespaarde rente	-263
Overige ontwikkeling < € 100k	-87
Totaal autonome ontwikkeling	98

Naast de autonome ontwikkeling laat het financieel perspectief Programmabegroting 2019-2022 een daling zien van ca. € 7,2 miljoen in 2022 naar € 6 miljoen in 2023. Dit komt doordat 2020 t/m 2022 incidentele voordelen bevat naar aanleiding van eerdere raadsbesluiten. Dit betreft voornamelijk incidentele vrijval vanuit het kapitaallastenplafond en temporiseren project Vierpaardjes.

B. Ontwikkelingen Kadernota

B1 Loon- en prijsontwikkelingen

De inflatiepercentages die gehanteerd worden voor het opstellen van de begroting 2020-2023 zijn gebaseerd op de ramingen van het Centraal Plan Bureau zoals gepubliceerd op 5 maart 2019:

- Prijsindex, prijs overheidsconsumptie netto materieel (IMOC): 1,5 %
- Loonindex: prijs overheidsconsumptie beloning werknemers: 1,9 %
- Index belastingen (eigen berekening): gewogen gemiddelde van de prijsindex (40%) en de loonindex (60%): 1,7%

In 2019 is een groot deel van de integratie-uitkering sociaal domein (inclusief WMO 2007) overgeheveld naar de algemene uitkering en lopen deze middelen met ingang van 2020 mee in de accessystematiek van het gemeentefonds. Concreet betekent dit dat op deze onderdelen voortaan de gemeentebrede indexeringen van toepassing zijn. Tot en met 2019 krijgen wij hier een separate vergoeding voor van het Rijk, vanaf 2020 moeten wij dit zelf betalen uit de algemene uitkering. Uitzondering vormen de onderdelen die nog niet naar de algemene uitkering zijn overgegaan. Een voorbeeld hiervan is "Beschermd Wonen". Deze onderdelen kennen nog hun eigen indexering vanuit betreffende integratie-uitkering en worden separaat door het Rijk 'vergoed'.

De stijging van lonen en prijzen op basis van de CPB cijfers, het geldende beleidskader, is lager dan de 'vergoeding' van de loon/prijscompensatie in het gemeentefonds en de hogere belastingopbrengsten. Per saldo een voordeel van € 0,9 miljoen.

Naar verwachting zijn de werkelijke loon- en prijsstijgingen hoger dan de percentages waarmee het CPB nu rekening houdt. Wij baseren ons hier op de lopende CAO-onderhandelingen en de prijsstijgingen in onder andere de zorg (die veelal gebaseerd zijn op loonontwikkelingen) en de bouwsector. In het begrotingsproces gaan wij de (majeure) investeringsprojecten beoordelen tegen de achtergrond van de bouwkostenstijging zoals verwoord in de omgevingsanalyse.

Zoals in het coalitieakkoord verwoord hanteren wij behoudende scenario's voor wat betreft de doorrekening van ontwikkelingen in het financieel perspectief. In deze kadernota stellen wij voor het voordeel in de algemene uitkering uit het gemeentefonds dat gerelateerd kan worden aan de loon- en prijsontwikkelingen te reserveren voor (deels) het bekostigen van de verwachte hogere loon- en prijsbijstelling.

Belastingen, leges en heffingen

Voor leges en heffingen geldt het uitgangspunt van 100% kostendekkendheid.

In de omgevingsanalyse zijn wij uitgebreid ingegaan op de ontwikkeling van de woonlasten. De woonlasten is het totaal van de onroerend zaakbelasting (OZB), afvalstoffenheffing en rioolrechten minus een eventuele heffingskorting.

Naar verwachting zal de afvalstoffenheffing 2020 en verder toenemen. Deze verwachting wordt veroorzaakt door het aflopen van de afbouw van de egalisatiereserve afvalstoffenheffing (Raadsbesluit 31 d.d. 24 juni 2015) en de nog niet in het tarief opgenomen stijging van de door het Rijk opgelegde afvalstoffenbelasting. Deze ontwikkeling zal naar verwachting een opwaarts effect hebben op de woonlastenontwikkeling.

B2 Gemeentefonds, verdeelmodellen en overige ontwikkelingen

Gemeentefonds

De uitkeringen uit het gemeentefonds zijn de grootste inkomstenbronnen van de gemeente Venlo. Periodiek worden wij geïnformeerd over de ontwikkelingen van deze uitkeringen. Dit vindt plaats bij het verschijnen van de circulaire gemeentefonds van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. De meicirculaire is uitgangspunt voor de (programma)begroting, de septembercirculaire is uitgangspunt voor de kadernota en de decembercirculaire maakt onderdeel uit van de jaarstukken.

Op basis van de septembercirculaire bedraagt het resultaat van het gemeentefonds in 2020 € 1,1 miljoen nadelig, oplopend naar € 2,6 miljoen structureel nadelig in 2023. Overeenkomstig het gestelde in Rib 2018-130 kan dit nadeel opgevangen worden door de bij begroting 2019-2022 ingestelde "buffer". Hierover bent u via RIB 2018-130 geïnformeerd.

De "buffer" ontwikkelt zich hiermee als volgt:

	<i>bedragen x € 1.000</i>			
	2020	2021	2022	2023
Stand "buffer" begroting 2019 - 2022	1.963	2.736	3.631	4.392
Af: netto resultaat septembercirculaire 2018 (RIB 2018-130)	-1.114	-2.041	-2.642	-2.642
Af: risico herijking model BUIG - Uitstroom BUIG cliënten (RIB 2018-121)	PM	PM	PM	PM

In de vastgestelde begroting 2019 – 2022 hebben wij het positieve resultaat van de mei – circulaire als buffer opgenomen. Achtergrond en onderbouwing hiervan is, op basis van de door u aangegeven kaders, onder andere de onzekere co – financiering van de enveloppengelden Interbestuurlijk Programma: Bijdragen aan de realisatie van opgenomen doelen zoals klimaatdoelen, energie transitie, bestrijding van schulden, toekomstbestendig wonen of een vitaal platteland. In reactie op het door het kabinet en decentrale overheden gesloten bestuursakkoord hebben wij – per brief in 2018- onze bedenkingen aangegeven.

Immers, gegeven het door het rijk ingeboekte opschalingskorting, de bezuinigingen op de gedecentraliseerde taken (inclusief de ontoereikendheid van de macrobudgetten Bundeling Inkomensvoorziening Uitkeringsgerechtigden en jeugdzorg) en de genoemde ontwikkelingen en onzekerheden wordt expliciet benadrukt dat onze lokale middelen met voorrang zullen worden ingezet ter dekking van de eigen doelen, ambities en problematiek alvorens zij middelen voteren voor zaken die hieraan niet in directe zin bijdragen (en zoals die zijn opgenomen in het IBP).

Met eigen doelen en problematiek wordt bedoeld:

- de nog altijd majeure opgave in het sociaal domein en overige bezuinigingen
- de mogelijke effecten van de herijking van de verdeelmodellen sociaal domein en algemeen deel van het gemeentefonds;
- Vanaf 2020 krijgen wij geen separate vergoeding voor volume ontwikkelingen binnen het sociaal domein. Wij worden geacht eventuele volume ontwikkelingen in de zorg met ingang van 2020 te bekostigen uit de algemene uitkering uit het gemeentefonds.

De voordelen zullen eerst 'hard' moeten zijn alvorens een keuze gemaakt kan worden voor wat betreft de inzet van middelen en om uitvoering te kunnen geven aan de vastgestelde 'spelregel' dat voordelen worden toegevoegd aan het vermogen.

Correctie economische groei en verwachte loon-/prijsontwikkeling

Zoals ook in de kadernota van vorig jaar en recent via RIB 2018-130 gemeld, zijn de uitkeringen uit het gemeentefonds gecorrigeerd voor de hoge economische groei waar in het regeerakkoord vanuit wordt gegaan. Deze correctie is mede gebaseerd op een eerder advies van de Raad van State en het beeld dat de conjunctuurklok laat zien. Het recente Centraal Economisch Plan (21 maart 2019) van het CPB staakt dit beeld. Daarnaast is hierin verdisconteert de lage inflatiecijfers waarbinnen het

gemeentefonds mee gerekend wordt. De correctie bedraagt € 2,7 miljoen in 2020 oplopend naar € 5,1 miljoen in 2023.

Op basis van de informatie in de aanstaande meicirculaire wordt de omvang van deze correctie opnieuw beoordeeld.

Verdeelmodellen

Dit jaar en volgend jaar wil het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de verdeling van het gemeentefonds evalueren en herzien. Daarvoor vinden diverse onderzoeken plaats, die eind 2019 klaar moeten zijn. De eerste maanden van 2020 worden gebruikt voor bestuurlijke beslissingen, waaronder het voorleggen aan de Tweede Kamer. Ook de Raad voor het Openbaar Bestuur krijgt dan de gelegenheid te adviseren over de nieuwe voorstellen. De nieuwe verdeling wordt naar verwachting in de meicirculaire 2020 aangekondigd, zodat hij in 2021 kan ingaan. Ook de eventuele overgangsmaatregel maakt naar verwachting onderdeel uit van de meicirculaire 2020.

Herziening van de verdeling kan zowel positief als negatief voor de gemeente Venlo uitpakken. Dit is sterk afhankelijk van de uitkomsten van de diverse onderzoeken. Op een enkel verdeelmodel zijn reeds op regionaal niveau indicatieve effecten beschikbaar. Deze pakken op regionaal niveau nadelig uit. Uitgaande van het voorzichtigheidsprincipe c.q. een behoudend scenario wordt in de weerstandscapaciteit rekening gehouden met een netto risico van € 3,4 miljoen over 2021 t/m 2023.

3. Structurele doorwerking VoRap 2019

De VoRap 2019 wordt behandeld in uw vergadering van juni 2019 en maakt geen onderdeel uit van deze Kadernota. De uitkomsten van de VoRap kunnen van invloed zijn op het gepresenteerde financieel perspectief zoals geschetst in deze Kadernota.

C Uitvoering kaders programma's Programmabegroting 2020-2024

Het hoofdstuk programma's schetst diverse (beleids)ontwikkelingen. In de programmabegroting 2020-2023 worden deze ontwikkelingen inhoudelijk uitgewerkt en van financiële effecten voorzien, rekening houdende met de vastgestelde kaders.

Algemeen

De budgettaire context is opgesteld aan de hand van de geschetste ontwikkelingen en er is geen rekening gehouden met “gewijzigd” beleid en/of voorstellen, het is immers een Kadernota. Het (financieel) kader en de geformuleerde (financiële) spelregels zoals verwoord in het hoofdstuk 'Hoofdpijnen' is het kader dat gehanteerd wordt bij de verdere uitwerking.

Risico's teamplannen

Inleiding

Naar aanleiding van de in de teamplannen opgenomen risico's en het interpellatiedebat dat op 24 april jl. in uw raad heeft plaats gevonden, is u door ons de toezegging gedaan om deze risico's voor u in beeld te brengen en te duiden. De teamplannen liggen integraal (waarbij persoonsgegevens zijn verwijderd) onder de met u afgesproken voorwaarden ter inzage. Voor de duidelijkheid: wij categoriseren de risico's in de bewuste teamplannen over het algemeen als uitvoerend c.q. operationeel.

Voor de volledigheid merken wij op dat u in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de programmabegroting en van de jaarrekening eveneens, op een hoger abstractieniveau dan in de teamplannen, de gekwantificeerde (strategische) financiële risico's aantreft. Dit zijn risico's die niet alleen financieel relevant, maar over het algemeen ook politiek-bestuurlijk gezien gevoelig zijn. Op basis van de geformuleerde maatregel(en), een waarschijnlijkheidsinschatting van het betreffende risico in samenhang met het daarmee gemoeide financieel belang wordt een risicomatrix opgesteld en wordt (in relatie tot het beschikbare weerstandsvermogen) de weerstandsratio bepaald. In de begroting treft u zowel de betreffende risicomatrix als de weerstandsratio aan.

In het vigerende coalitieakkoord is de verbetering van het risicomanagement en het beheersinstrumentarium als ambitie opgenomen. In het verlengde daarvan is het opnemen van (operationele) risico's in de teamplannen een expliciete keuze geweest van onze directie. Met als doel om een goed zicht te krijgen en te houden op datgene wat er op het laagste niveau binnen de organisatie plaatsvindt. Dit inclusief eventuele maatregelen die ervoor moeten zorgen dat de uitvoering van de met ons en met u afgesproken activiteiten en werkzaamheden doorgang kan vinden. Het gaat daarmee niet over de vraag of er risico's zijn (die zijn er altijd), maar welke risico's dit zijn, met welke potentiële gevolgen en welke beheersmaatregelen genomen worden of kunnen worden en welke dilemma's en afwegingen hierbij een rol spelen. Wij vinden het van belang dat hierover binnen de organisatie voortdurend het gesprek plaatsvindt.

Indachtig de te onderscheiden rollen en verantwoordelijkheden moet de gemeenteraad ervan uit kunnen gaan dat het college hem tijdig en adequaat informeert (actieve infotmatieplicht). Daarbij concentreert u zich op de hoofdlijnen en de kaders waarbinnen het college zijn taak dient te vervullen. Indien er zich risico's openbaren met een omvang en impact die om bestuurlijke keuzes op het niveau van de gemeenteraad vragen, dan leggen wij die u voor. Wij zijn ervan

overtuigd dat, zoals wij hebben aangegeven, in de voor u ter inzage gelegde teamplannen hiervan althans redelijkerwijs geen sprake is.

Binnen de organisatie is er gegeven de bescheiden aanwezige middelen overigens wel sprake van een permanente herprioritering van operationele activiteiten zoals dat gebruikelijk is binnen een organisatie waarbinnen door het management scherp aan de wind wordt gezeild. Niet alles heeft immers de allerhoogste prioriteit en niet alles wat prioriteit heeft (hoeft of) kan morgen gerealiseerd (te) zijn. Ook ten aanzien van de 'maatvoering', i.c. de mate waarin er invulling wordt gegeven aan een activiteit zijn, binnen de door het bestuur bepaalde kaders, keuzes en afwegingen te maken. Het kostenbewustzijn binnen de organisatie neemt steeds verder toe en nut en noodzaak van de inzet van medewerkers en middelen wordt, gegeven de bestuurlijke opdrachten en verplichtingen die voortvloeien uit wet- en regelgeving, voortdurend afgewogen.

Risico's en beheersmaatregelen, globaal beeld en duiding

Wij hebben voor u integraal de teamplannen 2019 ter inzage gelegd. Daar waar als beheersmaatregel door de betreffende teamleider een voorstel is gedaan is deze inmiddels al geëffectueerd of wordt deze gedurende 2019 geëffectueerd. Wij merken hierbij op dat de inhoud en daarmee de voortgang ten aanzien van de in het plan opgenomen activiteiten gedurende het hele jaar onderwerp zijn van overleg.

Het geheel in ogenschouw nemend ontstaat het beeld van een organisatie die, in weerwil van budgettaire druk, er in slaagt om te voldoen aan een basisniveau, een verantwoord niveau aan beheersing, handhaving en dienstverlening. Op basis van risico-analyses wordt bepaald op welke wijze er het meest doeltreffend en efficiënt aan een taak invulling wordt gegeven. Op het punt van de beheersing van de bekende risico's is er naar onze overtuiging een verbetering gemaakt en lijkt de organisatie beter dan in het recente verleden in control te zijn gekomen en is er sprake van een verbeterde sturing door het management.

Een aantal teams geeft aan operationele risico's te zien, gegeven de bestaande of de te verwachten bezetting. In de meeste gevallen is er navolging gegeven op de voorgestelde beheersmaatregel en is er door herbezetting of prioritering gezorgd voor beheersing van het risico. In een beperkt aantal gevallen worden, indien het risico zich daadwerkelijk manifesteert, activiteiten later opgepakt of op een lager niveau.

Significante financiële risico's, zoals de risico's in de grondexploitaties en de ondertunneling van de Vierpaardjes zijn gekwantificeerd en gewogen en

meegenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing van de programmabegroting en de (concept) jaarrekening. Wijzigingen hierin zijn onderwerp bij de voorbereiding van de jaarrekening, vorap, finrap en begroting.

Tot slot merken wij op dat ondanks (voorgenomen) maatregelen niet alle risico's zijn uit te sluiten, noch kunnen wij garanderen dat wij alle risico's in beeld hebben. In die gevallen, het niet in beeld hebben of het kunnen uitsluiten van de gevolgen, volstaat de organisatie met accepteren van het betreffende risico en worden wij daarover geïnformeerd. En u, als gemeenteraad, uiteraard ook.

